

แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ปี 2558 – 2560 ตำบลสันกลาง

สถานีเกษตร วิถีพอเพียง
องค์การบริหารส่วนตำบลสันกลาง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

คำนำ

กรมส่งเสริมการเกษตรได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาอาชีพและทรัพยากรทางด้านการเกษตร สถานีเกษตร วิถีพอเพียง ร่วมกับ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลสันกลาง จึงได้จัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นพัฒนางานด้านการเกษตร อันจะเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรและฟื้นฟูทรัพยากรด้านการเกษตรให้มีความยั่งยืน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและชุมชนในลักษณะของความต้องการจากเบื้องล่างเข้าสู่เบื้องบน ตลอดจนเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนงานโครงการ เพื่อพัฒนางานด้านส่งเสริมการเกษตรในระดับตำบลต่อไป

สถานีเกษตร วิถีพอเพียง

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
ส่วนที่ 1 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน	1
ส่วนที่ 2 สภาพทางชีวภาพ	5
ส่วนที่ 3 สภาพทางเศรษฐกิจ	9
ส่วนที่ 4 สภาพทางสังคม	14
ส่วนที่ 5 สถานการณ์ของชุมชน	17
ส่วนที่ 6 แผนปฏิบัติการประจำปี 2558 – 2560	24
ภาคผนวก	
- แผนที่การจัดการที่ดินของตำบลสันกลาง	39
- ข้อมูลกลุ่มชุดดินที่ 5	43
- ข้อมูลกลุ่มชุดดินที่ 6	45
- ข้อมูลกลุ่มชุดดินที่ 7	47
- ข้อมูลกลุ่มชุดดินที่ 29	50
- ข้อมูลกลุ่มชุดดินที่ 33	52
- ข้อมูลกลุ่มชุดดินที่ 46	54
- ข้อมูลกลุ่มชุดดินที่ 47	56
- ข้อมูลกลุ่มชุดดินที่ 62	58

ส่วนที่ 1

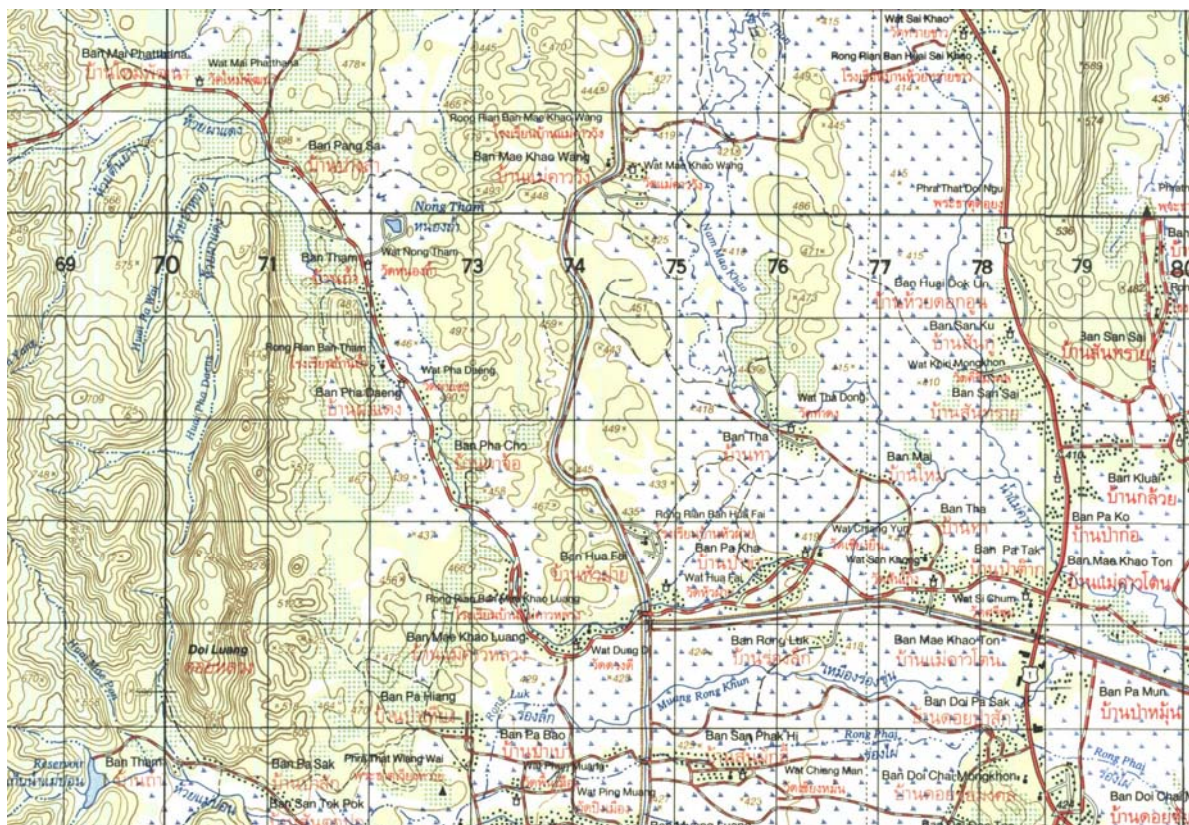
สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

ประวัติ

ตำบลสันกลาง เดิมชื่อ ตำบลแม่ควาโตน ต่อมาได้แยกออกเป็น 3 ตำบล คือ ตำบลทรายขาว ตำบลธารทอง และตำบลสันกลาง ได้รับการจัดตั้งตามกฎหมายลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 18 หมู่บ้าน และจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 29 มกราคม 2539 เลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลชุดแรก เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2539 ปัจจุบันเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง

ที่ตั้ง

ตำบลสันกลางตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอพาน มีระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอพาน ประมาณ 10 กิโลเมตร ห่างจากตัวเมืองเชียงรายประมาณ 40 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดพะเยา ประมาณ 45 กิโลเมตร

จำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 18 หมู่บ้าน ประกอบด้วย

หมู่ที่ 1 บ้านป่าเหียง	หมู่ที่ 10 บ้านผาจ้อ
หมู่ที่ 2 บ้านแม่คาวหลวง	หมู่ที่ 11 บ้านป่าเปา
หมู่ที่ 3 บ้านถ้ำ	หมู่ที่ 12 บ้านใหม่พัฒนา
หมู่ที่ 4 บ้านป่าข่า	หมู่ที่ 13 บ้านร่องลึก
หมู่ที่ 5 บ้านป่าตึก	หมู่ที่ 14 บ้านป่าขาดอนชัย
หมู่ที่ 6 บ้านแม่คาวโตน	หมู่ที่ 15 บ้านแม่คาวดวงดี
หมู่ที่ 7 บ้านสันผักอี	หมู่ที่ 16 บ้านสันโค้ง
หมู่ที่ 8 บ้านทาทรายมูล	หมู่ที่ 17 บ้านแม่คาวโตนพัฒนา
หมู่ที่ 9 บ้านหัวผาย	หมู่ที่ 18 บ้านเวียงสา

ภูมิประเทศ

สภาพโดยทั่วไปเป็นที่ราบเชิงเขา ลาดเทจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออก โดยทางทิศตะวันตกของตำบลเป็นที่ลาดเทและที่ราบเชิงเขา ส่วนทางทิศตะวันออกเป็นที่ราบลาดเทเล็กน้อยไปทางทิศตะวันออก มีเทือกเขากั้นเป็นแนวระหว่างอำเภอแม่สรวย เป็นภูเขาที่สูงปานกลางสูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 600 – 782 มีอุทยานดอยหลวง มีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ จนได้รับรางวัลป่าเฉลิมพระเกียรติ และมีป่าชุมชนหลายแห่ง มีป่าพรุเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญ ได้แก่ ห้วยแม่หนาด ลำน้ำแม่คาวโตน สำหรับแหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตรที่สำคัญในทิศตะวันออกได้รับน้ำจากชลประทานแม่ลาว และทางทิศตะวันตกที่ราบเชิงเขา ส่วนมากจะได้รับน้ำจากธรรมชาติ ลำห้วยแม่หนาดและอ่างเก็บน้ำห้วยผาแดง

แหล่งน้ำธรรมชาติ

1. ห้วยต้นผึ้ง อยู่ที่ หมู่ที่ 12 บ้านใหม่พัฒนา ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตรในฤดูแล้ง
2. ห้วยผาแดง ไหลผ่าน หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 10 ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตรในฤดูแล้ง
3. บ่อน้ำพุเย็น อยู่ที่ หมู่ที่ 2 ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตรในฤดูแล้งโดยเฉพาะพืชที่ต้องการน้ำมาก แต่สามารถใช้กับพืชที่มีความต้องการน้ำน้อย พื้นที่ไม่เกิน 100 ไร่
4. หนองถ้ำ อยู่ที่ หมู่ที่ 3 ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการเกษตรในฤดูแล้ง
5. ห้วยแม่หนาด ไหลผ่านพื้นที่ หมู่ที่ 10 , หมู่ที่ 2 , หมู่ที่ 15 , หมู่ที่ 9 และ หมู่ที่ 14 ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการเกษตรในฤดูแล้ง และมักเกิดปัญหาน้ำหลากในช่วงฤดูฝน ทำความเสียหายแก่พืชผลการเกษตร การประมง และการเลี้ยงปศุสัตว์เป็นประจำทุก ๆ ปี
6. ห้วยแม่ปอน ต้นน้ำอยู่ที่ ตำบลป่าหุง ไหลผ่าน หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 11 ปริมาณน้ำไม่เพียงพอ ต่อการเพาะปลูกพืชที่ต้องการน้ำมาก แต่สามารถเพาะปลูกพืชที่ต้องการน้ำน้อย พื้นที่ไม่เกิน 500 ไร่
7. ลำน้ำแม่คาวโตน ไหลผ่านพื้นที่ หมู่ที่ 8 ,หมู่ที่ 5 ,หมู่ที่ 6 และ หมู่ที่ 17 ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตรในฤดูแล้ง โดยเฉพาะพืชที่มีความต้องการน้ำมาก
8. ลำน้ำร่องขุน ไหลผ่านพื้นที่ หมู่ที่ 7 , หมู่ที่ 4 , หมู่ที่ 13 , หมู่ที่ 6 และ หมู่ที่ 17 ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตรในฤดูแล้ง โดยเฉพาะการปลูกพืชที่ต้องการน้ำมาก

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

1. อ่างเก็บน้ำพุ ตั้งอยู่บริเวณบ่อน้ำพุเย็น หมู่ที่ 2 ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร ในฤดูแล้งและการทำนาปรัง

2. คลองชลประทาน โครงการส่งและบำรุงรักษาแม่ลาว ประกอบด้วย คลองสายใหญ่ซึ่งรับน้ำมาจาก อ่างเก็บน้ำแม่สรวย อำเภอแม่สรวย มากักเก็บน้ำที่ฝายโครงการชลประทานแม่ลาว ผ่านพื้นที่ตำบลธารทอง ตำบลทรายขาว และผ่านพื้นที่ หมู่ที่ 9 และ หมู่ที่ 7 ตำบลสันกลาง คลองซอย 3, 4, 5 กระจายน้ำไปพื้นที่ หมู่ที่ 9 , หมู่ที่ 14 , หมู่ที่ 4 , หมู่ที่ 8 , หมู่ที่ 5 , หมู่ที่ 14 , หมู่ที่ 6 และ หมู่ที่ 17 พื้นที่รับน้ำ 8,830 ไร่

3. บ่อเก็บน้ำขนาดเล็ก ของกรมพัฒนาที่ดิน และสำนักงานปฏิรูปที่ดิน อีกจำนวน 21 บ่อ กระจายอยู่ในพื้นที่ หมู่ 3, 10, 12 ไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้งได้เนื่องจากมีขนาดเล็กและอยู่ในพื้นที่สูง

อาณาเขตท้องที่ตำบลสันกลาง

- ★ ทิศเหนือจดเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาวและองค์การบริหารส่วนตำบลเจริญเมือง
- ★ ทิศตะวันออกจดเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสันติสุข
- ★ ทิศตะวันตกจดเขตอุทยานแห่งชาติดอยหลวง และตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย
- ★ ทิศใต้จดเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองพาน และองค์การบริหารส่วนตำบลป่าหุง

เนื้อที่

องค์การบริหารส่วนตำบลสันกลางมีพื้นที่รับผิดชอบประมาณ 77.91 ตารางกิโลเมตร หรือ 48,693.75 ไร่

ประชากร

จำแนกเป็นรายหมู่บ้าน ได้ดังต่อไปนี้

หมู่ที่	หมู่บ้าน	ครัวเรือน ทั้งหมด	ครัวเรือน เกษตรกร	ประชากร		รวม
				ชาย	หญิง	
1	ป่าเหียง	250	138	357	361	718
2	แม่ควาหลวง	181	148	212	201	413
3	ถ้ำ	189	93	197	196	393
4	ป่าข่า	214	193	302	322	624
5	ป่าตึก	226	129	297	325	622
6	แม่ควาโดน	259	104	280	312	592
7	สันผักอี	308	277	333	364	697
8	ทาทรายมูล	146	117	185	229	414
9	หัวฝาย	302	175	329	332	661
10	ผาจ้อ	113	102	156	167	323

11	ป่าเปา	152	117	181	207	388
12	ใหม่พัฒนา	176	153	275	258	533
13	ร่องลึก	84	76	126	125	251
14	ป่าช้ำดอนชัย	178	160	276	276	552
15	แม่ควาดวงดี	160	122	202	211	413
16	สันโค้ง	132	78	185	212	397
17	แม่ควาโตนพัฒนา	125	65	182	185	367
18	เวียงสา	76	62	107	87	194
รวม		3,271	2,307	4,182	4,370	8,552

* ข้อมูล ณ เดือน พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๗ ที่มา สำนักงานทะเบียนอำเภอพาน กรมการปกครอง
ความหนาแน่นเฉลี่ย ๑๐๙.๗๗ คน/ตารางกิโลเมตร

ส่วนที่ 2
สภาพทางชีวภาพ

ด้านการปลูกพืช

ตำบลสันกลางมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตร 18,129 ไร่ ประมาณ 60% ของพื้นที่เป็นพื้นที่อาศัยน้ำฝน ได้แก่ หมู่ที่ 1, 2, 3, 10, 11, 12 และ หมู่ที่ 15 อีก 40% ของพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 16 และ หมู่ที่ 17 เป็นพื้นที่ในเขตชลประทาน รับน้ำจากโครงการส่งและบำรุงรักษาแม่ลาว

หมู่ที่	ข้าวนาปี (ไร่)	ข้าวนาปรัง (ไร่)	ข้าวโพด (ไร่)	ลำไย (ไร่)	แก้วมังกร (ไร่)	สับปะรด (ไร่)	ผักอื่น ๆ (ไร่)	หมายเหตุ
1	346	28	50	131	4	244	50	
2	794	57	20	384	98.25	18	50	
3	410	-	320	180	117	4	10	
4	1,534	1,055	-	160	2.5	-	-	
5	562	237	-	57	-	-	-	
6	493	236	-	40	-	-	-	
7	1,265	971	-	54	0	-	10	
8	1,485	729	-	39	0.5	-	-	
9	984	481	100	198	16.8	11	10	
10	776	-	108	213	161	37	10	
11	621	126	-	177	16.75	-	50	
12	217	-	520	158	121	262	10	
13	829	529	-	18	-	-	-	
14	1,386	1,124	-	168	-	-	-	
15	463	106	30	235	33	4	50	
16	573	403	-	58	-	-	-	
17	75	70	-	109	-	-	-	
18	20	7	260	121	136	11	10	
รวม	8,405	6,159	1,408	2,518	707	626	260	

ด้านการประมง

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวน (ราย)	จำนวน (บ่อ)	พื้นที่ (ไร่)	หมายเหตุ
1	ป่าเหียง	1	1	1.25	เฉพาะที่ขึ้นทะเบียน
2	แม่คาวหลวง	10	22	30	ไว้กับประมง
3	ถ้ำ	16	26	38.5	
4	ป่าข่า	7	17	35	
5	ป่าต๋าก	12	21	41.25	
6	แม่คาวโตน	12	21	29.37	
7	สันผักอี	33	85	190.75	
8	ทาทรายมูล	1	2	4	
9	หัวฝาย	7	14	19.85	
10	ผาจ้อ	17	30	41.75	
11	ป่าเปา	9	17	32.75	
12	ใหม่พัฒนา	2	5	4.25	
13	ร้องลึก	4	10	19.5	
14	ป่าข่าดอนชัย	17	44	76.7	
15	แม่คาวดวงดี	8	15	26.5	
16	สันโค้ง	16	47	79	
17	แม่คาวโตนพัฒนา	2	8	15	
18	เวียงสา	-	-	-	
รวม		174	385	685.42	

**หมายเหตุ – ข้อมูลสำรวจของ อบต.สันกลาง รวม 1,010 ไร่

1. การเลี้ยงปลานิลแปลงเพศ

สภาพการเลี้ยงเป็นการเลี้ยงในเชิงพาณิชย์ มีการลงทุนสูง โดยเฉพาะค่าอาหาร พื้นที่ที่เลี้ยงกันมาก คือ หมู่ที่ 4, 5, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 16 ของตำบลสันกลาง

- พันธุ์ พันธุ์ปลาที่นิยมเลี้ยงกันมากคือ พันธุ์ปลานิลแปลงเพศของ ซี พี ซึ่งมีการเจริญเติบโตเร็วมาก ขนาดลำตัว 3 - 5 เซนติเมตร
- การเตรียมบ่อ ขนาดความกว้างของบ่อเลี้ยงที่เหมาะสมควรมีพื้นที่อย่างน้อย 1 ไร่ขึ้นไป ความลึกของบ่อประมาณ 120 เซนติเมตร จึงจะมีการเจริญเติบโตดี
- อัตราการปล่อยลูกปลา ประมาณ 3,000 - 5,000 ตัวต่อไร่ ซึ่งราคาตัวละประมาณ 35 สตางค์

- **การให้อาหาร** เกษตรกรส่วนใหญ่จะเลี้ยงสุกรขุนบนบ่อเลี้ยงปลา ประมาณ 10 - 15 ตัวต่อพื้นที่บ่อ 1 ไร่ จะช่วยลดค่าอาหารและมีกำไรจากการเลี้ยงปลานิลแปลงเพศ มีตั้งแต่ 10,000 - 50,000 บาทต่อไร่ หากไม่มีการเลี้ยงสุกรขุนบนบ่อการเลี้ยงปลายากที่จะมีกำไร เทคนิคการให้อาหารปลาของเกษตรกรในพื้นที่เกษตรกรจะงดให้อาหารเมื่ออากาศปิด อากาศไม่เคลื่อนไหวหรือเวลาไม่มีแสงแดด และการให้อาหารจะให้เป็นเวลาในตอนเช้าและเย็นเป็นประจำสม่ำเสมอ

- **ระยะเวลา** ระยะเวลาการเลี้ยง เกษตรกรที่มีความสามารถจะใช้เวลาประมาณ 6 เดือน ได้น้ำหนักปลาตัวละประมาณ 1 กิโลกรัม ในเวลา 1 ปี ในเขตชลประทานหรือเขตที่มีน้ำดีสามารถเลี้ยงได้ 2 รุ่น

- **ปัญหาอุปสรรค** ในการเลี้ยงปลาส่วนใหญ่ คือ เงินทุนหมุนเวียนที่จำเป็นต้องใช้ เพราะกำไรที่ได้บางครั้งต้องนำไปใช้จ่ายในครัวเรือน บางครั้งจึงทำให้เกิดปัญหาขาดเงินทุนหมุนเวียน

ด้านการเลี้ยงสัตว์

หมู่ที่	พื้นที่ทุ่งหญ้า (ไร่)	ปริมาณสัตว์เลี้ยง (ตัว)					หมายเหตุ
		โคนม	โคเนื้อ	กระบือ	สุกร	ไก่พื้นเมือง	
1	58	-	109	10	36	-	
2	650	-	46	-	287	-	
3	1,135	-	146	1	186	-	
4	-	-	59	9	365	-	
5	-	-	69	5	416	-	
6	-	-	15	18	657	-	
7	-	-	80	-	1,628	-	
8	320	-	71	-	-	-	
9	685	-	38	-	252	-	
10	439	21	41	-	249	-	
11	13	-	37	3	208	-	
12	1,800	-	119	11	117	-	
13	-	-	25	-	71	-	
14	-	-	-	-	1,972	-	
15	-	-	20	-	124	-	
16	-	-	33	-	865	-	
17	-	-	-	-	-	-	
18	-	-	-	-	-	-	
รวม	5,104	21	908	57	7,433	-	

ระบบการผลิตและปฏิทินกิจกรรมในการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์

ที่	รายการ/กิจกรรม	เดือน											
		พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย	ต.ค	พ.ย	ธ.ค	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย
1	ข้าวนาปี			←									
2	ข้าวนาปี/ข้าวนาปรัง			←									→
3	ข้าวนาปี/หอมแดง			←									→
4	ข้าวนาปี/หอมแบ่ง			←									→
5	ข้าวนาปี/กระเทียม			←									→
6	ข้าวนาปี/พืชผัก			←									→
7	ข้าวนาปี/เลี้ยงปลา/สุกร			←									→
8	เลี้ยงปลา/สุกร	←											→
9	เลี้ยงปลา	←											→
10	เลี้ยงสุกร	←											→
11	เลี้ยงโคเนื้อ	←											→

วิวัฒนาการทางการเกษตร

เกษตรกรตำบลสันกลางในปัจจุบันเริ่มมีวิวัฒนาการด้านการเกษตรมากขึ้น ยอมรับเทคโนโลยีการผลิตพืชและสัตว์ จากการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ และจากการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในแปลงนา การศึกษาดูงานจากหน่วยงานที่ภาครัฐ และเอกชนจัดให้มีการสาธิตและอบรม เริ่มมีการทดลองสารสกัดชีวภาพสูตรต่าง ๆ ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยน้ำชีวภาพ ฮอร์โมนพืช ใช้ในชุมชน และผลิตขายให้แก่ชุมชนใกล้เคียง

ส่วนที่ 3

สภาพทางเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ในเขตตำบลสันกลาง ร้อยละ ๙๐ ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ข้าว ข้าวโพด กระเทียม หอมแดง ชিং เห็ด ผักสวนครัว ปลูกลำไย เลี้ยงปลานิล สัตว์เลี้ยง ที่ทำรายได้ได้แก่ หมู ไก่ วัว ควาย

นอกจากฤดูทำนา ประชากรที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจะประกอบอาชีพรับจ้าง และทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน ได้แก่ ทอผ้า หน่อไม้อัด แปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เช่น ก๋วยเตี๋ยว ก๋วยเตี๋ยวม

- * ตำบลสันกลาง มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 47,432 ไร่
- * พื้นที่ป่าไม้ 26,897 ไร่
- * ที่อยู่อาศัย 2,489 ไร่
- * พื้นที่การเกษตร 16,782 ไร่
  - พื้นที่นา 14,390 ไร่
  - พื้นที่ไร่ 1,000 ไร่
  - พื้นที่ไม้ผล ไม้ยืนต้น 2,735 ไร่
  - พื้นที่การเกษตรอื่น ๆ 701 ไร่
- * พื้นที่อื่น ๆ (ห้วย หนอง คลอง บึง ที่สาธารณะ) 1,318 ไร่
- * พื้นที่นา แยกเป็น
  - ในเขตชลประทาน 5,810 ไร่
  - นอกเขตชลประทาน 11,918 ไร่

การรวมกลุ่มอาชีพ

ได้แก่ สหกรณ์ อบต.สันกลาง , กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ , กลุ่มพัฒนาสตรี , ร้านค้าชุมชน , กลุ่มออมทรัพย์ , กลุ่มจักสานภูมิปัญญาท้องถิ่น , กลุ่มไม้กวาด และธนาคารข้าว

แหล่งเงินทุน

1. ธนาคารพาณิชย์
2. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
3. กองทุนหมู่บ้าน
4. สหกรณ์การเกษตร

สภาพสังคม

การศึกษา

1. โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 3 แห่ง
2. โรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 1 แห่ง
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 2 แห่ง
4. ที่อ่านหนังสือพิมพ์ จำนวน 18 แห่ง

สถาบันและองค์กรศาสนา

1. วัด จำนวน 11 แห่ง
2. สำนักสงฆ์ จำนวน 1 แห่ง

ขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปวัฒนธรรม

1. ประเพณีสงกรานต์
2. ประเพณีแห่เทียนพรรษา
3. ประเพณีทอดกฐิน ผ้าป่าสามัคคี
4. ประเพณีลอยกระทง
5. ตักบาตรเป็งพุทธ
6. ตักบาตรขึ้นปีใหม่
7. ตักบาตรเทโว
8. ตานก๋วยสลาก
9. ตานธรรมหลวง

การสาธารณสุข

1. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 2 แห่ง
2. สถานพยาบาลเอกชน จำนวน 1 แห่ง
มีข้าราชการปฏิบัติงานประจำ จำนวน 5 คน
และลูกจ้าง จำนวน 5 คน

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- ★ ตูยามตำรวจ จำนวน 1 แห่ง
มีเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติงานประจำ จำนวน 2 นาย
- ★ ศูนย์ อปพร. จำนวน 1 แห่ง
มีสมาชิก อปพร. จำนวน 150 คน

การท่องเที่ยว

ตำบลสันกลางมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวบ่อน้ำพุเย็น หมู่ที่ 2
2. แหล่งท่องเที่ยวหนองถ้ำ หนองผา หมู่ที่ 3
3. อ่างเก็บน้ำห้วยผาแดง หมู่ที่ 18

รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนตำบลสันกลาง

- รายได้เฉลี่ย 31,000 บาท/ครัวเรือน/ปี (ข้อมูล จปฐ. ปี 2556)

โครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคม

การคมนาคมในตำบลสันกลางสามารถติดต่อกันได้ทุกหมู่บ้าน และสามารถเชื่อมต่อกันระหว่างตำบลกับอำเภอ ระหว่างตำบลกับจังหวัด โดยมีถนนสายสำคัญ ได้แก่

1. ถนนพหลโยธิน หมายเลข 1 สายเชียงราย – กรุงเทพฯ ผ่านพื้นที่หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 17 ช่วงกิโลเมตรที่ 788 – 790 ระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร
2. ถนนลาดยางเลียบบคลองชลประทาน ผ่านพื้นที่ หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 9 เชื่อมตำบลทรายขาวและตำบลป่าหุง ระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร
3. ถนนลาดยางทางหลวงชนบท สายทาง 1048 สายแม่ควาโดน – บ้านลีซอ ผ่านหมู่ที่ 6 , หมู่ที่ 5 , หมู่ที่ 16 , หมู่ที่ 4 , หมู่ที่ 14 , หมู่ที่ 9 , หมู่ที่ 15 , หมู่ที่ 2 , หมู่ที่ 10 , หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 12 ระยะทางประมาณ 15 กิโลเมตร
4. ถนนเลียบบคลองชลประทาน ซอย 4 ผ่านพื้นที่ หมู่ที่ 6 , หมู่ที่ 16 , หมู่ที่ 14 , หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 9 ระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร
5. ถนนลาดยาง จากหมู่ที่ 2 ผ่านหมู่ที่ 1 , หมู่ที่ 11 , หมู่ที่ 7 เชื่อมต่อบ้านใหม่สันผักหละ ตำบลเมืองพาน ระยะทางประมาณ 8 กิโลเมตร
6. ถนนลาดยางจากสี่แยกแม่ควาโดนเชื่อมต่อบ้านไร่อ้อย ตำบลสันติสุข
7. ถนนสายทาง อบจ. จากหมู่ที่ 18 เชื่อมต่อบ้านหนองผักจิก ตำบลทรายขาว ระยะทาง 5 กิโลเมตร

การโทรคมนาคม

1. ตู้โทรศัพท์สาธารณะ	จำนวน 29 แห่ง
2. ผู้ใช้โทรศัพท์พื้นฐาน	จำนวน 500 เลขหมาย
3. ผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่	จำนวน 3,000 เลขหมาย
4. ไปรษณีย์เอกชน	จำนวน 1 แห่ง

การไฟฟ้า

- จำนวนหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้ จำนวน 18 หมู่บ้าน

มวลชนจัดตั้ง

1. ลูกเสือชาวบ้าน 4 รุ่น	จำนวน 624 คน
2. ไทยอาสาป้องกันชาติ 1 รุ่น	จำนวน 260 คน
3. กองหนุนเพื่อความมั่นคง 1 รุ่น	จำนวน 420 คน
4. อพป. 4 รุ่น	จำนวน 512 คน
5. อปพร. 2 รุ่น	จำนวน 200 คน
6. สายตรวจอาสา	จำนวน 200 คน
7. รสทป. 1 รุ่น	จำนวน 200 คน

เครื่องจักรกลเกษตร

ปัจจุบันเกษตรกรในตำบลสันกลางนิยมใช้เครื่องจักรกล มาทดแทนแรงงานคน – สัตว์ และใช้เครื่องจักรกลที่ทันสมัยขึ้น ทั้งการเตรียมดิน การเก็บเกี่ยว การขนส่ง การแปรรูปผลผลิต ในการประกอบอาชีพ โดยจะนิยมซื้อเครื่องจักรกลเป็นของตนเองเฉพาะเครื่องมือการเกษตรขนาดเล็ก เช่น เครื่องพ่นยา เครื่องสูบน้ำ เครื่องจักรกลขนาดกลางและขนาดใหญ่ส่วนมากเกษตรกรจะใช้บริการว่าจ้าง เช่น รถไถดิน รถเกี่ยว

ต้นทุนการผลิตต่อหน่วย

ตารางต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ยต่อ 1 ไร่

ที่	รายการ	ปริมาณ	ราคาต่อหน่วย (บาท)	นาปี (บาท)	นาปรัง (บาท)	หมายเหตุ
1	ค่าเตรียมดิน	1 ไร่	500	500	500	
2	ค่าเมล็ดพันธุ์	10 กก.	10	50	50	
3	ค่าแรงงานปลูก					
	- แรงงานในครัวเรือน	2	120	240	240	
	- แรงงานจ้าง	2	120	240	240	
4	ค่าปุ๋ยเคมี					
	สูตร 16-20-0	25-50	8	200	400	
	สูตร 46-0-0	5	9	45	-	
5	ค่าสารเคมี	-	-	50	50	
6	ค่าสูบน้ำ	-	50	50	50	
7	ค่าแรงงานเก็บเกี่ยว	4 คน	120	480	480	
8	ค่ารวมกองนวด	3 คน	150	450	450	
9	ค่าขนส่ง	700 กก.	-	100	100	
10	อื่นๆ(อาหาร,เครื่องดื่ม)	-	-	100	100	
11	ค่าเช่าที่ดิน	-	200	200	200	
รวมค่าใช้จ่าย				2,705	2,860	

ผลผลิตต่อไร่

700 กิโลกรัม

ราคาจำหน่าย

6 บาท/กิโลกรัม

รายได้

4,200 บาท

ตารางต้นทุนการผลิตหอมแบ่งเฉลี่ยต่อ 1 ไร่

ที่	รายการ	ปริมาณ	หอมแบ่ง (บาท)	หอมแดง (บาท)	หมายเหตุ
1	ค่าไถพรวนยกร่อง	1 ไร่	400	400	
2	ค่าพันธุ์	200 กก.	1,600	1,600	
3	ค่าฟางคลุม	300 มัด	900	900	
4	ค่าปุ๋ย				
	- ปุ๋ยคอก	20 กระสอบ	200	200	
	- ปุ๋ยเคมี สูตร 15-15-15	50 กก.	550	-	
	- ปุ๋ยเคมี สูตร 25-7-7	50 กก.	580	-	
	- ปุ๋ยเคมี สูตร 13-13-21	50 กก.	-	580	
	- ปุ๋ยเกร็ด	3 กก.	180	-	
5	สารเคมีกำจัดวัชพืช	200 ซี.ซี.	220	220	
6	ค่าจ้างปลูก	8 คน	960	960	
7	สารเคมีป้องกันกำจัดเชื้อรา	250 ซี.ซี.	140	140	
8	ค่าจ้างเก็บ	20 คน	2,400	2,400	
9	ค่าจ้างมัดและปลอกเปลือก	3,000 กก.	6,000	-	
รวมค่าใช้จ่าย			14,130	7,400	

ผลผลิตต่อ 1 ไร่

3,000 กิโลกรัม

ราคาจำหน่าย

10 บาท

รายได้

30,000 บาท

ส่วนที่ 4

สภาพทางสังคม

การศึกษา

1. โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 3 แห่ง
2. โรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 1 แห่ง
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 2 แห่ง
4. ที่อ่านหนังสือพิมพ์ จำนวน 18 แห่ง

สถาบันและองค์กรศาสนา

1. วัด จำนวน 11 แห่ง
2. สำนักสงฆ์ จำนวน 1 แห่ง

ขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปวัฒนธรรม

1. ประเพณีสงกรานต์
2. ประเพณีแห่เทียนพรรษา
3. ประเพณีทอดกฐิน ผ้าป่าสามัคคี
4. ประเพณีลอยกระทง
5. ตักบาตรเป็งพุทธ
6. ตักบาตรขึ้นปีใหม่
7. ตักบาตรเทโว
8. ตานก๋วยสลาก
9. ตานธรรมหลวง

การสาธารณสุข

1. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 2 แห่ง
2. สถานพยาบาลเอกชน จำนวน 1 แห่ง
- มีข้าราชการปฏิบัติงานประจำ จำนวน 5 คน
- และลูกจ้าง จำนวน 5 คน

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- ★ ตูยามตำรวจ จำนวน 1 แห่ง
- มีเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติงานประจำ จำนวน 2 นาย
- ★ ศูนย์ อปพร. จำนวน 1 แห่ง
- มีสมาชิก อปพร. จำนวน 150 คน

การท่องเที่ยว

ตำบลสันกลางมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวบ่อน้ำพุเย็น หมู่ที่ 2
2. แหล่งท่องเที่ยวหนองถ้ำ หนองผา หมู่ที่ 3
3. อ่างเก็บน้ำห้วยผาแดง หมู่ที่ 18

รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนตำบลสันกลาง

- รายได้เฉลี่ย 31,000 บาท/ครัวเรือน/ปี (ข้อมูล จปฐ. ปี 2556)

โครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคม

การคมนาคมในตำบลสันกลางสามารถติดต่อกันได้ทุกหมู่บ้าน และสามารถเชื่อมต่อกันระหว่างตำบลกับอำเภอ ระหว่างตำบลกับจังหวัด โดยมีถนนสายสำคัญ ได้แก่

1. ถนนพหลโยธิน หมายเลข 1 สายเชียงราย – กรุงเทพฯ ผ่านพื้นที่หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 17 ช่วงกิโลเมตรที่ 788 – 790 ระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร
2. ถนนลาดยางเลียบบคลองชลประทาน ผ่านพื้นที่ หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 9 เชื่อมตำบลทรายขาวและตำบลป่าหุ่ง ระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร
3. ถนนลาดยางทางหลวงชนบท สายทาง 1048 สายแม่ควาโดน – บ้านลีซอ ผ่านหมู่ที่ 6 , หมู่ที่ 5 , หมู่ที่ 16 , หมู่ที่ 4 , หมู่ที่ 14 , หมู่ที่ 9 , หมู่ที่ 15 , หมู่ที่ 2 , หมู่ที่ 10 , หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 12 ระยะทางประมาณ 15 กิโลเมตร
4. ถนนเลียบบคลองชลประทาน ซอย 4 ผ่านพื้นที่ หมู่ที่ 6 , หมู่ที่ 16 , หมู่ที่ 14 , หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 9 ระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร
5. ถนนลาดยาง จากหมู่ที่ 2 ผ่านหมู่ที่ 1 , หมู่ที่ 11 , หมู่ที่ 7 เชื่อมต่อบ้านใหม่สันผักหละ ตำบลเมืองพาน ระยะทางประมาณ 8 กิโลเมตร
6. ถนนลาดยางจากสี่แยกแม่ควาโดนเชื่อมต่อบ้านไร่อ้อย ตำบลสันติสุข
7. ถนนสายทาง อบจ. จากหมู่ที่ 18 เชื่อมต่อบ้านหนองผักจิก ตำบลทรายขาว ระยะทาง 5 กิโลเมตร

การโทรคมนาคม

1. ตู้โทรศัพท์สาธารณะ	จำนวน 29 แห่ง
2. ผู้ใช้โทรศัพท์พื้นฐาน	จำนวน 500 เลขหมาย
3. ผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่	จำนวน 3,000 เลขหมาย
4. ไปรษณีย์เอกชน	จำนวน 1 แห่ง

ส่วนที่ 5
สถานการณ์ของชุมชน

สภาพปัญหาของชุมชน

กายภาพ	ชีวภาพ	เศรษฐกิจ	สังคม
1. ขาดแหล่งน้ำการเกษตร ในฤดูแล้ง 2. ดินเสื่อมโทรม 3. สารเคมีตกค้างในดิน และแหล่งน้ำ 4. ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม 5. ที่ทำกินไม่มีเอกสารสิทธิ์ 6. น้ำท่วมซ้ำซาก	1. ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์พืช ที่มีคุณภาพ 2. ศัตรูพืชระบาด 3. ผลผลิตตกต่ำ ราคา ไม่แน่นอน 4. ระบบนิเวศน์ถูกทำลาย	1. ต้นทุนการผลิตสูง 2. ราคาผลผลิตตกต่ำ 3. ขาดตลาดรองรับ ผลผลิตทางการเกษตร 4. ว่างงานหลังฤดู การทำนา 5. ค่าใช้จ่ายในการ ครองชีพสูง 6. ขาดเงินทุนหมุนเวียน ทำการเกษตร	1. ความรู้ด้านการ ประกอบอาชีพ 2. เกษตรกรและ ครอบครัวใช้จ่ายเกินตัว 3. ขาดความรู้เรื่องการ จัดทำบัญชีฟาร์ม 4. ยาวชน ไม่รักษา ประเพณีอันดีงามของ ชุมชน 5. ค่านิยมการรอการ ช่วยเหลือจากรัฐ ไม่รู้จักช่วยเหลือตนเอง 6. ประชาชนติดยาเสพติด และสุรา

ลำดับความสำคัญของปัญหาชุมชน

- ขาดแหล่งน้ำการเกษตร
- ต้นทุนการผลิตสูง
- ราคาผลผลิตตกต่ำ
- ผลผลิตตกต่ำ
- ดินเสื่อมโทรม
- ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์พืชที่มีคุณภาพ
- โรค แมลง ศัตรูพืชระบาด
- ตลาดรองรับผลผลิตทางการเกษตร
- ความรู้ด้านการประกอบอาชีพ
- ระบบนิเวศน์ถูกทำลาย

ศักยภาพของชุมชน

จุดแข็ง

- ผลผลิตทางการเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติมีความหลากหลาย สภาพพื้นที่หลากหลาย
- แรงงานด้านการเกษตรมีทักษะ ชยัน อดทน
- มีการคมนาคมขนส่งติดต่อระหว่างตำบล อำเภอ จังหวัด สะดวก
- มีผลผลิตด้านการเกษตรครอบคลุมทุกสาขา
- พื้นที่มีศักยภาพในการผลิตเนื่องจากอยู่ในเขตชลประทาน

จุดอ่อน

- ต้นทุนในการผลิตสูงเนื่องจากต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอก
- ขาดการวางแผนการพัฒนาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ
- พื้นที่ดินเสื่อมโทรม ขาดการปรับปรุงดินบำรุงดิน
- ผลผลิตทางการเกษตรยังมีคุณภาพมาตรฐาน ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด
- การเกษตรยังขาดการวางแผน การพัฒนาการผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์
- สารเคมีตกค้างในผลผลิตและในสิ่งแวดล้อม

ความต้องการเกี่ยวกับการเกษตร

1. การวางแผนจัดทำบริหารระบบน้ำที่ครอบคลุมเพื่อป้องกันบรรเทาปัญหาอุทกภัย อุปโภค บริโภค และการเกษตร ตั้งแต่ระดับมหภาค แหล่งน้ำธรรมชาติ และแหล่งน้ำในไร่นา
2. การปรับปรุงบำรุงดินโดยอินทรีย์วัตถุ เน้นให้เกษตรกรเห็นความสำคัญและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐสนับสนุนด้านวิชาการและด้านอื่นที่จำเป็น
3. พัฒนาระบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีในด้านต่างๆ ตั้งแต่การวางแผนการผลิต การผลิตที่มีประสิทธิภาพ ผลผลิตมีคุณภาพมาตรฐาน ลดการใช้สารเคมี พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
4. วิจัยพัฒนาพันธุ์ดีราคาถูก และเทคโนโลยีการผลิต
5. เสริมสร้างกระบวนการกลุ่มวิสาหกิจ สหกรณ์ ให้มีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิต การถ่ายทอดเทคโนโลยี รูปแบบผลิตภัณฑ์ การตลาด ร่วมกับหน่วยงานของรัฐและเอกชน
6. พัฒนาการผลิตให้มีความหลากหลาย รวมทั้งเกษตรพอเพียง
7. หลักประกันภัยผลผลิตการเกษตร
8. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการเกษตรให้เกิดประสิทธิภาพ และประโยชน์
9. การบูรณาการทำงานของหน่วยงาน
10. เงินทุนหมุนเวียนทำการเกษตร
11. การหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี

โอกาส

สถานการณ์เปลี่ยนแปลงจากภายนอก รวมทั้งเงื่อนไขด้านข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศ ที่ส่งผลกระทบต่อ การพัฒนาการเกษตร ส่งเสริมการพึ่งพาตนเองโดยร่วมกันทำใช้ปุ๋ยหมักปุ๋ยชีวภาพทดแทนปุ๋ยเคมีและสารเคมี การตื่นตัวในเรื่องเกษตรอินทรีย์ การผลิตปลอดภัย

1. การวางแผนพัฒนาด้านทรัพยากรน้ำที่เป็นระบบ ครอบคลุมเชื่อมโยง
2. นโยบายรัฐบาล, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์จังหวัด

สนับสนุนแผนพัฒนาการเกษตร

3. ส่งเสริมการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนาการสินค้า

ผลการวิเคราะห์และแนวทางพัฒนา

กิจกรรม	ปัญหา	แนวทางการพัฒนา
ด้านเกษตรกรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ต้นทุนการผลิตสูง<ul style="list-style-type: none"> - ปุ๋ยเคมีราคาแพง - ใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีเกินความต้องการของพืช - สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าวมีราคาสูง 2. ผลผลิตราคาต่ำ<ol style="list-style-type: none"> 2.1 ข้าวราคาถูก<ul style="list-style-type: none"> - ข้าวแดงปน - ข้าวไม่มีคุณภาพ - ความชื้นสูง 2.2 ผลไม้ราคาถูก<ul style="list-style-type: none"> - ใช้พันธุ์ที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด - นิยมปลูกพืชชนิดเดียวกันในพื้นที่เดียวกัน 3. ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากมีการทำนาตลอดทั้งปี ไม่มีการพักดิน 4. ไร่พื้นเมืองเกิดโรครະບາດ	<ul style="list-style-type: none"> - ถ่ายทอดความรู้เรื่องปุ๋ยเคมี ปุ๋ยชีวภาพ สารเคมี สารสกัดชีวภาพ แก่เกษตรกร - ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ปั้นเม็ดแทนปุ๋ยเคมี - ทำสารสกัดชีวภาพขับไล่แมลงไว้ใช้เอง - ใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีอย่างเหมาะสม และลดจำนวนลงบ้าง - คัดเลือกพันธุ์ก่อนการผลิต - มีการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ได้อย่างถูกต้องตามขบวนการผลิต - ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี - รณรงค์ให้เกษตรกรหยุดการเผาฟาง และให้มีการหมักฟางข้าว - ส่งเสริมการปลูกพืชตระกูลถั่วเพื่อบำรุงดิน - ส่งเสริมการผลิตและใช้น้ำหมักชีวภาพ และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ - ให้เกษตรกรมีการทำวัชขึ้นป้องกันโรคตามกำหนดของปศุสัตว์

สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ประชากรในตำบลสันกลางที่ทำการเกษตร ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเกษตรอินทรีย์อย่างมาก โดยจะหันมาใช้สารสกัดชีวภาพขี้ไก่แมลง ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ป่นเม็ด ใช้น้ำหมักชีวภาพในการย่อยสลาย การบำรุงพืช การทำปุ๋ยหมัก การทำปุ๋ยชีวภาพสูตรต่างๆ เข้ามาเพื่อลดต้นทุนการผลิต มีการรวมกลุ่มกันเข้ารับความรู้ทางวิชาการด้านการเกษตรมากขึ้น ในตำบลสันกลางมีเกษตรกรที่ทำน้ำหมักชีวภาพสูตรต่างๆ ใช้น้ำข้าว 100% และให้ผลผลิตเทียบเท่าการใช้สารเคมีและสามารถ ลดต้นทุนการผลิตได้ ผู้นำกลุ่มต่างๆ จะเสียสละให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐที่เข้าไปส่งเสริมและพัฒนาในด้านต่างๆ เป็นอย่างดี

ความสัมพันธ์ด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ และสังคม

ความสัมพันธ์ของข้อมูลด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ และสังคม มีความสมดุลกันดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องดิน น้ำ เทคโนโลยีการผลิตและการตลาด ซึ่งมีการนำข้อมูลมาประยุกต์ใช้กับชุมชนได้อย่างเหมาะสมตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

ศักยภาพของพื้นที่

- สภาพดิน

ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ การใช้ที่ดินไม่เหมาะสมกับศักยภาพของดิน ไม่มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสม ทำให้เกษตรกรได้ผลผลิตต่ำ มีรายได้ต่ำ และมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ในปัจจุบันหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องดินการปรับปรุงบำรุงดิน เข้ามาส่งเสริมและพัฒนาในเรื่องของการวิเคราะห์ดิน ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์น้ำในนาข้าว รวมทั้งแจกจ่ายปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีการบริหารจัดการระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เชื่อว่าเมื่อประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับดินแล้วในอนาคตตำบลแม่ลาจะมีปัญหาในเรื่องดินน้อยลง และสามารถเพิ่มผลผลิตด้านการเกษตรได้เป็นอย่างดี

- สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศส่วนใหญ่จะมีฝนตกหนาแน่นในช่วงเดือนมิถุนายน – ตุลาคมของทุกปี เกษตรกรจะปรับปรุงและกำหนดการปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ หลีกเลี่ยงทำการเกษตรแบบเลี้ยงต่อสภาพภูมิอากาศ มีความสนใจต่อการเตือนภัย การพยากรณ์อากาศเพื่อการปลูกพืชมากขึ้น

ปัญหาทางด้านการเกษตร

1. พืช

การปลูกข้าว

- เมล็ดพันธุ์ที่เกษตรกรใช้คุณภาพต่ำ และใช้ในปริมาณที่มากเกินไป
- ปุ๋ยเคมีและสารเคมีขี้ไก่ศัตรูพืชมีราคาแพง
- การเก็บเกี่ยว เกษตรกรเก็บเกี่ยวข้าวในขณะที่ข้าวยังไม่แก่เต็มที่ มีความชื้นสูง ไม่มีการตากข้าวก่อน

จะนำไปขาย

2. สัตว์

เกษตรกรในตำบลมีการเลี้ยงสัตว์ไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเลี้ยงเพื่อการบริโภคในครัวเรือนมากกว่าจะเลี้ยงเพื่อการค้า ถ้าเลี้ยงเพื่อการค้าก็จะมีบริษัทเข้ามาลงทุนให้ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีรายได้ไม่คุ้มกับการลงทุนหรือการเสื่อมสภาพของพื้นที่

การสังเคราะห์ข้อมูล

ประวัติการประกอบอาชีพของชุมชน

ตำบลสันกลาง ประกอบอาชีพหลัก คือ การทำนาปี นาปรัง ทำสวนลำไย พืชผัก ทำไร่ ประมง เลี้ยงปลานิล แปลงเพศ สุกรขุนและสุกรแม่พันธุ์ พื้นที่ส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝน ปัจจุบันพื้นที่ทำนามักประสบปัญหาอุทกภัยเป็นประจำ นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงโคและสุกรเพิ่มขึ้น ปัจจัยเนื่องมาจากให้ผลตอบแทนดีกว่าการทำนา

กลยุทธ์ทางเลือก

1. การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
  - ส่งเสริมการทำและใช้ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ
  - ส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ
  - ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน
  - ส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ
2. การลงทุน
  - ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีเพื่อใช้ในพื้นที่
  - ส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ
3. การปรับปรุงฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ
  - การผลิตปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ
  - การปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด
  - ส่งเสริมการปลูกต้นยางพาราเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว
4. การพัฒนาบุคลากร
  - ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ
  - ส่งเสริมการรวมกลุ่มแม่บ้าน/กลุ่มสตรีในภาคเกษตร
  - ส่งเสริมการรวมเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

แนวทางการพัฒนาการเกษตร

แนวทางการพัฒนาการผลิตพืช (ข้าว)

- ให้เกษตรกรเกิดความรู้และทักษะในการผลิตข้าวตั้งแต่ก่อนปลูกถึงเก็บเกี่ยว
- ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมนำความรู้และทักษะในการดำเนินการถ่ายทอดความรู้ แบบมีส่วนร่วมกับเกษตรกรโดยจัดทำแปลงเรียนรู้ แปลงทดลองเพื่อให้เกษตรกรเรียนรู้จากของจริง

- ส่งเสริมให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เพิ่มผลผลิตที่มีคุณภาพ ลดต้นทุนการผลิต และการปนเปื้อนในสภาพแวดล้อม

- ส่งเสริมให้เกษตรกรในชุมชนมีการใช้เทคโนโลยีการผลิตข้าวที่ถูกต้องและเหมาะสม
- ส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับประโยชน์และโทษของการใช้ปุ๋ยเคมี
- นำเทคโนโลยีการเกษตรด้านการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยหมัก และปุ๋ยอินทรีย์น้ำในนาข้าว

เข้ามาเผยแพร่ในชุมชน

- สนับสนุนข้าวพันธุ์ดีให้เกษตรกรนำไปใช้
- ให้ความรู้เรื่องสารสกัดชีวภาพ สมุนไพรขับไล่แมลงแทนการใช้สารเคมี เพื่อลดต้นทุนการผลิตพืช
- ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรทำการเกษตรอินทรีย์

แนวทางพัฒนาการผลิตสัตว์

- ให้ความรู้เกษตรกรในการเลือกเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ และภาวะความต้องการของตลาด

ในปัจจุบัน

- ให้ความรู้เกษตรกรด้านสุขลักษณะในการเลี้ยง การดูแล การป้องกันกำจัดโรคอย่างถูกวิธี
- ส่งเสริมและพัฒนาให้เกษตรกรเลี้ยงไก่ เป็ด และสุกร ในระบบปิดเพื่อป้องกันการระบาดของ

ของโรค

- ใช้เทคโนโลยีการผลิตสัตว์เข้ามาประยุกต์ใช้กับเกษตรกรในพื้นที่
- ส่งเสริมและดูแลเกษตรกรในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง
- มีการประกาศเตือน ระวังภัยเรื่องการระบาดของโรคอย่างจริงจัง

แนวทางพัฒนาการประมง

- ให้ความรู้เกษตรกรเรื่องการเลี้ยงปลาในแหล่งน้ำธรรมชาติ และบ่อที่เกษตรกรเก็บกักน้ำไว้ใช้

ในการเกษตร

- ส่งเสริมและให้ความรู้เกษตรกรในการเลี้ยงปลาในกระชัง
- ให้ความรู้ในด้านการดูแล การป้องกันกำจัดโรค
- ให้ความรู้เกษตรกรในการเพาะเลี้ยง การผสมเทียมพันธุ์ปลา
- ส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงกบเพื่อการส่งออก พร้อมทั้งให้ความรู้ด้านการดูแล การป้องกันกำจัด รวมทั้ง

เทคโนโลยีการประมงสมัยใหม่ให้กับเกษตรกร

แนวทางพัฒนาการกระจายการผลิตในระดับไร่นา

- ให้เกษตรกรทำการเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อที่ผลผลิตจะได้มีทั้งปี ผลผลิตจะได้ไม่มากเกินไปเกินความต้องการ

ของตลาด

- ส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรแบบอินทรีย์ครบวงจร เพื่อให้ผลผลิตที่ได้ปลอดภัยจากสารพิษ และเป็น

การลดต้นทุนการผลิต

แนวทางพัฒนาการตลาด

- ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มกับรวบรวมผลผลิตไปขาย
- ส่งเสริมให้เกษตรกรรู้จักวิธีการทำการผลิตสินค้าเกษตรนอกฤดูกาล เพื่อเพิ่มมูลค่าการผลิต
- ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรให้ตรงกับความต้องการของตลาดในปัจจุบัน

แนวทางพัฒนาการรวมกลุ่ม

- ให้ความรู้และแนะนำให้เกษตรกรทราบถึงประโยชน์ที่รับจากการรวมกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นการผลิตการแปรรูปความรู้ทางด้านวิชาการ

- หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ และเกี่ยวข้องกับการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ต้องเข้าไปช่วยให้การสนับสนุน กำกับดูแล ปรับปรุงแก้ไขกลุ่มต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นแล้วในชุมชน ให้เข้มแข็งและมั่นคง สามารถดำเนินธุรกิจของกลุ่มได้ และสามารถมีรายได้เข้ามาเลี้ยงสมาชิกในกลุ่มได้

- ผู้นำชุมชนต้องมีความพยายามสร้างแรงจูงใจให้ประชาชน เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อที่จะได้ระดมความคิดเห็นในการที่จะปรับปรุงแก้ไขสินค้า

ส่วนที่ 6

แผนปฏิบัติการ

ประจำปี 2558-2560

แผนปฏิบัติการประจำปี 2558

สถานีเกษตร วิถีพอเพียง องค์การบริหารส่วนตำบลสันกลาง อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย

ด้านอาชีพการเกษตร

ประเภทแผน	โครงการ/กิจกรรม	เหตุผลประกอบ	วิธีการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ (รายชื่อกลุ่ม/องค์กร)	จำนวนเงิน(บาท)/ แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
1.แผนถ่ายทอดเทคโนโลยี	1.1 ประชุมศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลและศูนย์บริหารจัดการศัตรูพืช	- เสนอและแก้ไขปัญหการเกษตร - เป็นศูนย์กลางในการรับข่าวสาร - ช่วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บข้อมูลรายงานการเกิดภัย	- ประชุมคณะกรรมการบริการศูนย์ฯ - ประชุมคณะกรรมการบริการจัดการศัตรูพืช	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - สำนักงานเกษตรอำเภอกพาน	- 18,000 บาท - อบต.สันกลาง	- เกษตรกรได้รับข่าวสารข้อมูลอย่างต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์ - ลดการสูญเสียเนื่องจากมีการเตือนภัยจากคณะกรรมการศูนย์แต่ละหมู่บ้าน
	1.2 ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- เกษตรกรได้รับความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้ - เพิ่มมูลค่าผลผลิต - ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- จัดตั้งกลุ่ม - ฝึกอบรมให้ความรู้	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย - สนง.เกษตรอำเภอกพาน	- 12,500 บาท	- เกษตรกรมีผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น - เกษตรกรนำไปปฏิบัติได้ - แก้ไขปัญหาความยากจน
	1.3 ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตลำไยที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- เกษตรกรได้รับความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้ - ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยและได้มาตรฐานเป็นที่ต้องการของตลาด	- จัดตั้งกลุ่ม - ฝึกอบรม - ศึกษาดูงาน	- ศูนย์บริการฯ - สนง.เกษตรอำเภอกพาน	- 12,500 บาท - อบต.สันกลาง - ศูนย์บริการฯ - ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย	- เกษตรกรมีผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น - แก้ไขปัญหาความยากจน
	1.4 ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตผักปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- เกษตรกรได้รับความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้ - เพิ่มมูลค่าของผลผลิต - ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- จัดตั้งกลุ่มผู้ผลิต - ฝึกอบรม	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - สำนักงานเกษตรอำเภอกพาน	- 12,500 บาท - อบต.สันกลาง	- เกษตรกรมีผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น - รายได้ความเป็นอยู่ดีขึ้น

ประเภทแผน	โครงการ/กิจกรรม	เหตุผลประกอบ	วิธีการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ (รายชื่อกลุ่ม/องค์กร)	จำนวนเงิน(บาท)/ แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
	1.5 ประชุมสภาแม่บ้านเกษตรกร	- แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ - ผลิตสินค้าเพื่อพัฒนาเป็น OTOP	- พิจารณาแผนกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม - อบรมให้ความรู้การบริหารงานกลุ่ม	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - สำนักงานเกษตรอำเภอพาน	- 20,000 บาท - อบต.สันกลาง - อบจ.เชียงราย - กรมส่งเสริมการเกษตร	- ได้รับความรู้การบริหารจัดการกลุ่มและสามารถนำไปประกอบอาชีพเสริมรายได้ - กลุ่มมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น
	1.6 ประชุมสภายุวเกษตรกร	- ได้รับความรู้ด้านการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ - ได้รับความรู้ในการดำเนินงานกลุ่ม	- ประชุม - ศึกษาดูงาน	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - ศูนย์บริการฯ - สถานศึกษาในตำบล	- 5,000 บาท - อบต.สันกลาง - อบจ.เชียงราย	- ได้รับความรู้ด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ - สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต
	1.7 ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเชื้อราชีวเวอเรียและเชื้อราไตรโคเดอร์มา	- เกษตรกรได้รับความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้ - เพิ่มมูลค่าของผลผลิต - ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- จัดตั้งกลุ่มผู้ผลิต - ฝึกอบรม	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - สำนักงานเกษตรอำเภอพาน	- 12,500 บาท - อบต.สันกลาง	- เกษตรกรมีผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น - รายได้ความเป็นอยู่ดีขึ้น
2. แผนการลงทุน	2.1 วัสดุอุปกรณ์การประชุม คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ การเกษตร	- เอกสารประชุม - เอกสารการจัดเก็บข้อมูล	- เอกสารประชุม - แบบฟอร์มจัดเก็บข้อมูล	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - ศูนย์บริการฯ	- 2,000 บาท - อบต.สันกลาง	- หลักฐานการบันทึกข้อมูล - เกษตรกรได้รับข่าวสารข้อมูลอย่างทั่วถึง
	2.2 ส่งเสริมการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี	- เกษตรกรมีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีเพื่อเพิ่มผลผลิต - ผลผลิตมีคุณภาพปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- จัดตั้งกลุ่มผู้ผลิต - บริหารในรูปกองทุน - สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - ศูนย์บริการฯ	- 5,000 บาท - อบต.สันกลาง	- มูลค่าผลผลิตเพิ่มขึ้น - เกษตรกรมีรายได้เพิ่ม - แก้ไขปัญหาความยากจน

ประเภทแผน	โครงการ/กิจกรรม	เหตุผลประกอบ	วิธีการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ (รายชื่อกลุ่ม/องค์กร)	จำนวนเงิน(บาท)/ แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
	2.3 ส่งเสริมการผลิตลำไย ที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- ผลผลิตลำไยที่ปลอดภัย และได้มาตรฐาน - มูลค่าผลผลิตเพิ่มขึ้น	- จัดตั้งกลุ่มปรับปรุง คุณภาพลำไย - สนับสนุนชีวภัณฑ์ และศัตรูธรรมชาติ	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - ศูนย์บริการฯ - ศูนย์บริการศัตรูพืชเชียงใหม่ - ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย	- 5,000 บาท - อบต.สันกลาง - ศูนย์บริการฯ	- ผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น - แก้ไขปัญหาความยากจน
	2.4 ส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัย จากสารพิษ	- ผลผลิตลำไยที่ปลอดภัย และได้มาตรฐาน	- จัดตั้งกลุ่มผู้ผลิต ผักปลอดภัย - สนับสนุนปัจจัยการ ผลิตเมล็ดพันธุ์พืช ชีวภัณฑ์และแมลงศัตรู ธรรมชาติ	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย - ศูนย์บริหารศัตรูพืชเชียงใหม่	- 50,000 บาท - อบต.สันกลาง - อบจ.เชียงราย	- ผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น - แก้ไขปัญหาความยากจน
	2.5 ส่งเสริมอาชีพในกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร	- ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ - หารายได้เสริมแก่ครอบครัว - พัฒนารูปแบบสินค้าเป็น วิสาหกิจชุมชน	- สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ในกิจกรรมพัฒนา อาชีพของกลุ่มแม่บ้าน	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - อบจ.เชียงราย	- 60,000 บาท - อบต.สันกลาง - อบจ.เชียงราย	- ลดปัญหาการว่างงาน - มีรายได้เพิ่มขึ้น - ครอบครัวอบอุ่น - แก้ไขปัญหาความยากจน
	2.6 ฝึกปฏิบัติปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ในกลุ่มยุวเกษตรกร	- เพิ่มทักษะด้านการ ประกอบอาชีพเกษตรกร - ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ - สนับสนุนการประกอบ อาชีพของผู้ปกครอง	- จัดตั้งกลุ่มยุวเกษตรกร ในโรงเรียน - สนับสนุนปัจจัยการ ผลิตในการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - อบจ.เชียงราย - สถานศึกษาในพื้นที่ตำบล สันกลาง	- 5,000 บาท - อบต.สันกลาง - อบจ.เชียงราย - กรมส่งเสริมการเกษตร	- เยาวชนเกษตรมีความรู้ และประสบการณ์ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้น - มีรายได้เสริม
3. แผนปรับปรุงฟื้นฟู ทรัพยากร ธรรมชาติ	3.1 ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมัก	- ลดต้นทุนการผลิต - ฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อม ให้ดีขึ้น	- สนับสนุนปัจจัย การผลิต - ฝึกอบรม/ปฏิบัติ	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - สนง.เกษตรอำเภอพาน - พัฒนาที่ดินเชียงราย	- 25,000 บาท - อบต.สันกลาง - กรมส่งเสริมการเกษตร - อบจ.เชียงราย	- ลดการใช้ปุ๋ยเคมี - ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้

ประเภทแผน	โครงการ/กิจกรรม	เหตุผลประกอบ	วิธีการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ (รายชื่อกลุ่ม/องค์กร)	จำนวนเงิน(บาท)/ แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
	3.2 ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักชีวภาพจากหอยเชอรี่	กำจัดศัตรูข้าว	- กลุ่มน้ำหมักชีวภาพตำบลสันกลาง	- ศูนย์บริการฯ พัฒนาที่ดินเชียงราย	- 50,000 บาท - อบจ.เชียงราย	- ลดต้นทุนการผลิต - ลดการใช้ปุ๋ยเคมี - ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้
	3.3 ส่งเสริมการปลูกยางพารา	- พื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อม - มีตลาดรองรับ	- สนับสนุนกล้าพันธุ์ - พืชเสริมรายได้ - สินเชื่อลงทุน	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - องค์กรต่างๆ - กรมส่งเสริมการเกษตร	- 100,000 บาท - ศูนย์บริการฯ - อบต.สันกลาง - กรมส่งเสริมการเกษตร	- พื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อม - เพิ่มรายได้ - มีอาชีพที่มั่นคง
	3.4 ส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ	- อาชีพใหม่รายได้ดีกว่าเดิม - มวลัว่วสามารถนำมาทำปุ๋ยได้	- จัดตั้งกลุ่ม - ถ่ายทอดความรู้ - สนับสนุนปัจจัยการผลิต - พันธุ์หญ้า, พันธุ์โค	- ปศุสัตว์อำเภอพาน	- 30,000 บาท - อบต.สันกลาง - อบจ.เชียงราย - กรมปศุสัตว์	- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น - แก้ไขปัญหาความยากจน
	3.5 ส่งเสริมการเพาะเห็ดในโรงเรือน	- อาชีพใหม่รายได้ดีกว่าอาชีพอื่น - ผลตอบแทนสูงกว่าอาชีพอื่น	- จัดตั้งกลุ่ม - ฝึกอบรม - สร้างโรงเรือน - สนับสนุนปัจจัยการผลิต	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - ศูนย์บริการฯ	- 30,000 บาท - อบต.สันกลาง - กรมส่งเสริมการเกษตร	- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น - แก้ไขปัญหาความยากจน
	3.6 ส่งเสริมการผลิตเชื้อราชีวเวอเรียและเชื้อราไตรโคเดอร์มา	กำจัดศัตรูข้าว	- จัดตั้งกลุ่ม - ฝึกอบรม - จัดตั้งสถานีเกษตร - สนับสนุนปัจจัยการผลิต	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - สนง.เกษตรอำเภอพาน - ศูนย์บริการศัตรูพืชเชียงใหม่	- 63,000 บาท - อบต.สันกลาง	- ลดต้นทุนการผลิต - ลดการใช้สารเคมี - ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้
	3.7 ส่งเสริมการทำบ่อก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์	- พื้นฟูสภาพแวดล้อม - ลดปัญหาหมอกควันเป็นพิษ	- จัดตั้งกลุ่ม - ฝึกอบรม - สนับสนุนปัจจัยการผลิต	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย	- 175,000 บาท - อบต.สันกลาง - มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย	- ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้

สรุปแผนปฏิบัติการประจำปี 2559

สถานีเกษตร วิถีพอเพียง องค์การบริหารส่วนตำบลสันกลาง อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย

ด้านอาชีพการเกษตร

ประเภทแผน	โครงการ/กิจกรรม	เหตุผลประกอบ	วิธีการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ (รายชื่อกลุ่ม/องค์กร)	จำนวนเงิน(บาท)/ แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
1. แผนถ่ายทอดเทคโนโลยี	1.1 ประชุมศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลและศูนย์บริหารจัดการศัตรูพืช	-เสนอและแก้ไขปัญหาการเกษตร -เป็นศูนย์กลางในการรับข่าวสาร -ช่วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บข้อมูลรายงานการเกิดภัย	- ประชุมคณะกรรมการบริการศูนย์ฯ - ประชุมคณะกรรมการบริการจัดการศัตรูพืช	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - สำนักงานเกษตรอำเภอพวน	- 18,000 บาท - อบต.สันกลาง	- เกษตรกรได้รับข่าวสารข้อมูลอย่างต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์ - ลดการสูญเสียเนื่องจากการเตือนภัยจากคณะกรรมการศูนย์แต่ละหมู่บ้าน
	1.2 ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- เกษตรกรได้รับความรู้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ - เพิ่มมูลค่าผลผลิต - ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- จัดตั้งกลุ่ม - ฝึกอบรมให้ความรู้	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย - สนง.เกษตรอำเภอพวน	- 12,500 บาท	- เกษตรกรมีผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น - เกษตรกรนำไปปฏิบัติได้ - แก้ไขปัญหาความยากจน
	1.3 ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตลำไยที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- เกษตรกรได้รับความรู้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ - ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยและได้มาตรฐานเป็นที่ต้องการของตลาด	- จัดตั้งกลุ่ม - ฝึกอบรม - ศึกษาดูงาน	- ศูนย์บริการฯ - สนง.เกษตรอำเภอพวน	- 12,500 บาท - อบต.สันกลาง - ศูนย์บริการฯ - ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย	- เกษตรกรมีผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น - แก้ไขปัญหาความยากจน
	1.4.ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตผักปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- เกษตรกรได้รับความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้ - เพิ่มมูลค่าของผลผลิต - ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- จัดตั้งกลุ่มผู้ผลิต - ฝึกอบรม	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - สำนักงานเกษตรอำเภอพวน	- 12,500 บาท - อบต.สันกลาง	- เกษตรกรมีผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น - รายได้ความเป็นอยู่ดีขึ้น

ประเภทแผน	โครงการ/กิจกรรม	เหตุผลประกอบ	วิธีการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ (รายชื่อกลุ่ม/องค์กร)	จำนวนเงิน(บาท)/ แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
	1.5. ประชุมสภาแม่บ้านเกษตรกร	- แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความรู้ - ผลิตสินค้าเพื่อพัฒนาเป็น OTOP	- พิจารณาแผนกิจกรรม ของแต่ละกลุ่ม -อบรมให้ความรู้การ บริหารงานกลุ่ม	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - สำนักงานเกษตรอำเภอพาน	- 20,000 บาท - อบต.สันกลาง - อบจ.เชียงราย - กรมส่งเสริมการเกษตร	- ได้รับความรู้การบริหาร จัดการกลุ่มและสามารถ นำไปประกอบอาชีพเสริม รายได้ - กลุ่มมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น
	1.6 ประชุมสภาอายุเกษตรกร	- ได้รับความรู้ด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ - ได้รับความรู้ในการดำเนิน งานกลุ่ม	- ประชุม - ศึกษาดูงาน	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - ศูนย์บริการฯ - สถานศึกษาในตำบล	- 5,000 บาท - อบต.สันกลาง - อบจ.เชียงราย	- ได้รับความรู้ด้านการปลูก พืชเลี้ยงสัตว์ - สามารถนำไปประกอบ อาชีพได้ในอนาคต
	1.7 ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต เชื้อราชีวเวอเรียและ เชื้อราไตรโคเดอร์มา	- เกษตรกรได้รับความรู้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ - เพิ่มมูลค่าของผลผลิต - ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยและ ได้มาตรฐาน	- จัดตั้งกลุ่มผู้ผลิต - ฝึกอบรม	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - สำนักงานเกษตรอำเภอพาน	- 12,500 บาท - อบต.สันกลาง	- เกษตรกรมีผลผลิตและ รายได้เพิ่มขึ้น - รายได้ความเป็นอยู่ดีขึ้น
2. แผนการลงทุน	2.1 วัสดุอุปกรณ์การประชุม คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ	- เอกสารประชุม - เอกสารการจัดเก็บข้อมูล การเกษตร	- เอกสารประชุม - แบบฟอร์มจัดเก็บ ข้อมูล	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - ศูนย์บริการฯ	- 2,000 บาท - อบต.สันกลาง	- หลักฐานการบันทึกข้อมูล - เกษตรกรได้รับข่าวสาร ข้อมูลอย่างทั่วถึง
	2.2 ส่งเสริมการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว พันธุ์ดี	- เกษตรกรมีเมล็ดพันธุ์ข้าว พันธุ์ดีเพื่อเพิ่มผลผลิต - ผลผลิตมีคุณภาพปลอดภัย และได้มาตรฐาน	- จัดตั้งกลุ่มผู้ผลิต - บริหารในรูปกองทุน - สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ ข้าวพันธุ์ดี	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - ศูนย์บริการฯ	- 5,000 บาท - อบต.สันกลาง	- มูลค่าผลผลิตเพิ่มขึ้น - เกษตรกรมีรายได้เพิ่ม - แก้ไขปัญหาความยากจน

ประเภทแผน	โครงการ/กิจกรรม	เหตุผลประกอบ	วิธีการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ (รายชื่อกลุ่ม/องค์กร)	จำนวนเงิน(บาท)/ แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
	2.3 ส่งเสริมการผลิตลำไยที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- ผลผลิตลำไยที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน - มูลค่าผลผลิตเพิ่มขึ้น	- จัดตั้งกลุ่มปรับปรุงคุณภาพลำไย - สนับสนุนชีวภัณฑ์และศัตรูธรรมชาติ	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - ศูนย์บริการฯ - ศูนย์บริการศัตรูพืชเชียงใหม่ - ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย	- 5,000 บาท - อบต.สันกลาง - ศูนย์บริการฯ	- ผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น - แก้ไขปัญหาความยากจน
	2.4 ส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ	- ผลผลิตลำไยที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- จัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตผักปลอดภัย - สนับสนุนปัจจัยการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย - ศูนย์บริหารศัตรูพืชเชียงใหม่	- 50,000 บาท - อบต.สันกลาง - อบจ.เชียงราย	- ผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น - แก้ไขปัญหาความยากจน
	2.5 ส่งเสริมอาชีพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	- ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ - หารายได้เสริมแก่ครอบครัว - พัฒนารูปแบบสินค้าเป็นวิสาหกิจชุมชน	- สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในกิจกรรมพัฒนาอาชีพของกลุ่มแม่บ้าน	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - อบจ.เชียงราย	- 60,000 บาท - อบต.สันกลาง - อบจ.เชียงราย	- ลดปัญหาการว่างงาน - มีรายได้เพิ่มขึ้น - ครอบครัวอบอุ่น - แก้ไขปัญหาความยากจน
	2.6 ฝึกปฏิบัติปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ในกลุ่มยุวเกษตรกร	- เพิ่มทักษะด้านการประกอบอาชีพเกษตรกร - ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ - สนับสนุนการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง	- จัดตั้งกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน - สนับสนุนปัจจัยการผลิตในการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - อบจ.เชียงราย - สถานศึกษาในพื้นที่ตำบลสันกลาง	- 5,000 บาท - อบต.สันกลาง - อบจ.เชียงราย - กรมส่งเสริมการเกษตร	- เยาวชนเกษตรกรมีความรู้และประสบการณ์ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้น - มีรายได้เสริม

ประเภทแผน	โครงการ/กิจกรรม	เหตุผลประกอบ	วิธีการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ (รายชื่อกลุ่ม/องค์กร)	จำนวนเงิน(บาท)/ แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
3. แผนปรับปรุงฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ	3.1 ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมัก	- ลดต้นทุนการผลิต - ฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อม ให้ดีขึ้น	- สนับสนุนปัจจัย การผลิต - ฝึกอบรม/ปฏิบัติ	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - สนง.เกษตรอำเภอพาน - พัฒนาที่ดินเชียงราย	- 25,000 บาท - อบต.สันกลาง - กรมส่งเสริมการเกษตร - อบจ.เชียงราย	- ลดการใช้ปุ๋ยเคมี - ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้
	3.2 ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ จากหอยเชอรี่	- กำจัดศัตรูข้าว	- กลุ่มน้ำหมักชีวภาพ ตำบลสันกลาง	- ศูนย์บริการฯ - พัฒนาที่ดินเชียงราย	- 50,000 บาท - อบจ.เชียงราย	- ลดต้นทุนการผลิต - ลดการใช้ปุ๋ยเคมี - ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้
	3.3 ส่งเสริมการปลูกยางพารา	- ฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อม - มีตลาดรองรับ	- สนับสนุนกล้าพันธุ์ - พืชเสริมรายได้ - สินเชื่อลงทุน	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - องค์กรต่างๆ - กรมส่งเสริมการเกษตร	- 100,000 บาท - ศูนย์บริการฯ - อบต.สันกลาง - กรมส่งเสริมการเกษตร	- ฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อม - เพิ่มรายได้ - มีอาชีพที่มั่นคง
	3.4 ส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ	- อาชีพใหม่รายได้ดี - มวลวัวสามารถนำมาทำ ปุ๋ยได้	- จัดตั้งกลุ่ม - ถ่ายทอดความรู้ - สนับสนุนปัจจัยผลิต - พันธุ์หญ้า, พันธุ์โค	- ปศุสัตว์อำเภอพาน	- 30,000 บาท - อบต.สันกลาง - อบจ.เชียงราย - กรมปศุสัตว์	- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น - แก้ไขปัญหาความยากจน
	3.5 ส่งเสริมการเพาะเห็ดใน โรงเรือน	- อาชีพใหม่รายได้ดี - ผลตอบแทนสูงกว่า อาชีพอื่น	- ฝึกอบรม - สร้างโรงเรือน - สนับสนุนปัจจัยผลิต	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - ศูนย์บริการฯ	- 30,000 บาท - อบต.สันกลาง - กรมส่งเสริมการเกษตร	- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น - แก้ไขปัญหาความยากจน
	3.6 ส่งเสริมการผลิตเชื้อราบิวเวอ เรียและเชื้อราไตรโคเดอร์มา	- กำจัดศัตรูข้าว	- จัดตั้งกลุ่ม - ฝึกอบรม - จัดตั้งสถานีเกษตร - สนับสนุนปัจจัยผลิต	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - สนง.เกษตรอำเภอพาน - ศูนย์บริการศัตรูพืชเชียงใหม่	- 42,000 บาท - อบต.สันกลาง	- ลดต้นทุนการผลิต - ลดการใช้สารเคมี - ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้
	3.7 ส่งเสริมการทำบ่อก๊าซชีวภาพ จากมูลสัตว์	- ฟื้นฟูสภาพแวดล้อม - ลดปัญหามลภาวะเป็นพิษ	- จัดตั้งกลุ่ม - ฝึกอบรม - สนับสนุนปัจจัยการผลิต	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ล้านนา เชียงราย	- 100,000 บาท - อบต.สันกลาง - มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราช มงคลล้านนา เชียงราย	- ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้

สรุปแผนปฏิบัติการประจำปี 2560

สถานีเกษตร วิถีพอเพียง องค์การบริหารส่วนตำบลสันกลาง อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย

ด้านอาชีพการเกษตร

ประเภทแผน	โครงการ/กิจกรรม	เหตุผลประกอบ	วิธีการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ (รายชื่อกลุ่ม/องค์กร)	จำนวนเงิน(บาท)/ แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
1. แผนถ่ายทอดเทคโนโลยี	1.1 ประชุมศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลและศูนย์บริหารจัดการศัตรูพืช	- เสนอและแก้ไขปัญหาการเกษตร - เป็นศูนย์กลางในการรับข่าวสาร - ช่วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บข้อมูลรายงานการเกิดภัย	- ประชุมคณะกรรมการบริการศูนย์ฯ - ประชุมคณะกรรมการบริการจัดการศัตรูพืช	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - สำนักงานเกษตรอำเภอกพาน	- 18,000 บาท - อบต.สันกลาง	- เกษตรกรได้รับข่าวสารข้อมูลอย่างต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์ - ลดการสูญเสียเนื่องจากการเตือนภัยจากคณะกรรมการศูนย์แต่ละหมู่บ้าน
	1.2 ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- เกษตรกรได้รับความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้ - เพิ่มมูลค่าผลผลิต - ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- จัดตั้งกลุ่ม - ฝึกอบรมให้ความรู้	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย - สนง.เกษตรอำเภอกพาน	- 12,500 บาท	- เกษตรกรมีผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น - เกษตรกรนำไปปฏิบัติได้ - แก้ไขปัญหาความยากจน
	1.3 ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตลำไยที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- เกษตรกรได้รับความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้ - ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยและได้มาตรฐานเป็นที่ต้องการของตลาด	- จัดตั้งกลุ่ม - ฝึกอบรม - ศึกษาดูงาน	- ศูนย์บริการฯ - สนง.เกษตรอำเภอกพาน	- 12,500 บาท - อบต.สันกลาง - ศูนย์บริการฯ - ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย	- เกษตรกรมีผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น - แก้ไขปัญหาความยากจน
	1.4 ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตผักปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- เกษตรกรได้รับความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้ - เพิ่มมูลค่าของผลผลิต - ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- จัดตั้งกลุ่มผู้ผลิต - ฝึกอบรม	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - สำนักงานเกษตรอำเภอกพาน	- 12,500 บาท - อบต.สันกลาง	- เกษตรกรมีผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น - รายได้ความเป็นอยู่ดีขึ้น

ประเภทแผน	โครงการ/กิจกรรม	เหตุผลประกอบ	วิธีการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ (รายชื่อกลุ่ม/องค์กร)	จำนวนเงิน(บาท)/ แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
2. แผนการลงทุน	1.5 ประชุมสภาแม่บ้านเกษตรกร	- แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ - ผลิตสินค้าเพื่อพัฒนาเป็น OTOP	- พิจารณาแผนกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม - อบรมให้ความรู้การบริหารงานกลุ่ม	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - สำนักงานเกษตรอำเภอพาน	- 20,000 บาท - อบต.สันกลาง - อบจ.เชียงราย - กรมส่งเสริมการเกษตร	- ได้รับความรู้การบริหารจัดการกลุ่มและสามารถนำไปประกอบอาชีพเสริมรายได้ - กลุ่มมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น
	1.6 ประชุมสภาเยาวชนเกษตรกร	- ได้รับความรู้ด้านการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ - ได้รับความรู้ในการดำเนินงานกลุ่ม	- ประชุม - ศึกษาดูงาน	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - ศูนย์บริการฯ - สถานศึกษาในตำบล	- 5,000 บาท - อบต.สันกลาง - อบจ.เชียงราย	- ได้รับความรู้ด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ - สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต
	1.7 ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเชื้อราชีวเวอเรียและเชื้อราไตรโคเดอร์มา	- เกษตรกรได้รับความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้ - เพิ่มมูลค่าของผลผลิต - ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- จัดตั้งกลุ่มผู้ผลิต - ฝึกอบรม	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - สำนักงานเกษตรอำเภอพาน	- 12,500 บาท - อบต.สันกลาง	- เกษตรกรมีผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น - รายได้ความเป็นอยู่ดีขึ้น
	2.1 วัสดุอุปกรณ์การประชุม คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ การเกษตร	- เอกสารประชุม - เอกสารการจัดเก็บข้อมูล	- เอกสารประชุม - แบบฟอร์มจัดเก็บข้อมูล	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - ศูนย์บริการฯ	- 2,000 บาท - อบต.สันกลาง	- หลักฐานการบันทึกข้อมูล - เกษตรกรได้รับข่าวสารข้อมูลอย่างทั่วถึง
	2.2 ส่งเสริมการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี	- เกษตรกรมีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีเพื่อเพิ่มผลผลิต - ผลผลิตมีคุณภาพปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- จัดตั้งกลุ่มผู้ผลิต - บริหารในรูปกองทุน - สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - ศูนย์บริการฯ	- 5,000 บาท - อบต.สันกลาง	- มูลค่าผลผลิตเพิ่มขึ้น - เกษตรกรมีรายได้เพิ่ม - แก้ไขปัญหาความยากจน

ประเภทแผน	โครงการ/กิจกรรม	เหตุผลประกอบ	วิธีการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ (รายชื่อกลุ่ม/องค์กร)	จำนวนเงิน(บาท)/ แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
	2.3 ส่งเสริมการผลิตลำไย ที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	- ผลผลิตลำไยที่ปลอดภัย และได้มาตรฐาน - มูลค่าผลผลิตเพิ่มขึ้น	- จัดตั้งกลุ่มปรับปรุง คุณภาพลำไย - สนับสนุนชีวภัณฑ์ และศัตรูธรรมชาติ	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - ศูนย์บริการฯ - ศูนย์บริการศัตรูพืชเชียงใหม่ - ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย	- 5,000 บาท - อบต.สันกลาง - ศูนย์บริการฯ	- ผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น - แก้ไขปัญหาความยากจน
	2.4 ส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัย จากสารพิษ	- ผลผลิตลำไยที่ปลอดภัย และได้มาตรฐาน	- จัดตั้งกลุ่มผู้ผลิต ผักปลอดภัย - สนับสนุนปัจจัยการผลิต เมล็ดพันธุ์พืชชีวภัณฑ์และ แมลงศัตรูธรรมชาติ	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย - ศูนย์บริหารศัตรูพืชเชียงใหม่	- 50,000 บาท - อบต.สันกลาง - อบจ.เชียงราย	- ผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น - แก้ไขปัญหาความยากจน
	2.5 ส่งเสริมอาชีพในกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร	- ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ - หารายได้เสริมแก่ครอบครัว - พัฒนารูปแบบสินค้าเป็น วิสาหกิจชุมชน	- สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ในกิจกรรมพัฒนาอาชีพ ของกลุ่มแม่บ้าน	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - อบจ.เชียงราย	- 60,000 บาท - อบต.สันกลาง - อบจ.เชียงราย	- ลดปัญหาการว่างงาน - มีรายได้เพิ่มขึ้น - ครอบครัวอบอุ่น - แก้ไขปัญหาความยากจน
	2.6 ฝึกปฏิบัติปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ในกลุ่มยุวเกษตรกร	- เพิ่มทักษะด้านการประกอบ อาชีพเกษตรกร - ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ - สนับสนุนการประกอบ อาชีพของผู้ปกครอง	- จัดตั้งกลุ่มยุวเกษตรกร ในโรงเรียน - สนับสนุนปัจจัยการ ผลิตในการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - อบจ.เชียงราย - สถานศึกษาในพื้นที่ตำบลสันกลาง	- 5,000 บาท - อบต.สันกลาง - อบจ.เชียงราย - กรมส่งเสริมการเกษตร	- เยาวชนเกษตรกรมีความรู้ และประสบการณ์ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้น - มีรายได้เสริม
3. แผนปรับปรุงฟื้นฟู ทรัพยากร ธรรมชาติ	3.1 ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมัก	- ลดต้นทุนการผลิต - ฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อม ให้ดีขึ้น	- สนับสนุนปัจจัย การผลิต - ฝึกอบรม/ปฏิบัติ	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - สนง.เกษตรอำเภอพาน - พัฒนาที่ดินเชียงราย	- 25,000 บาท - อบต.สันกลาง - กรมส่งเสริมการเกษตร - อบจ.เชียงราย	- ลดการใช้ปุ๋ยเคมี - ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้
	3.2 ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ จากหอยเชอรี่	- กำจัดศัตรูข้าว	- กลุ่มน้ำหมักชีวภาพ ตำบลสันกลาง	- ศูนย์บริการฯ - พัฒนาที่ดินเชียงราย	- 50,000 บาท - อบจ.เชียงราย	- ลดต้นทุนการผลิต - ลดการใช้ปุ๋ยเคมี - ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้

ประเภทแผน	โครงการ/กิจกรรม	เหตุผลประกอบ	วิธีการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ (รายชื่อกลุ่ม/องค์กร)	จำนวนเงิน(บาท)/ แหล่งงบประมาณ	ตัวชี้วัด
	3.3 ส่งเสริมการปลูกยางพารา	- พื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อม - มีตลาดรองรับ	- สนับสนุนกล้าพันธุ์ - พืชเสริมรายได้ - สินเชื่อลงทุน	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - องค์กรต่างๆ - กรมส่งเสริมการเกษตร	- 100,000 บาท - ศูนย์บริการฯ - อบต.สันกลาง - กรมส่งเสริมการเกษตร	- พื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อม - เพิ่มรายได้ - มีอาชีพที่มั่นคง
	3.4 ส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ	- อาชีพใหม่รายได้ดีกว่าเดิม - มูลวัวสามารถนำมาทำปุ๋ยได้	- จัดตั้งกลุ่ม - ถ่ายทอดความรู้ - สนับสนุนปัจจัยการผลิต - พันธุ์หญ้า, พันธุ์โค	- ปศุสัตว์อำเภอพาน	- 30,000 บาท - อบต.สันกลาง - อบจ.เชียงราย - กรมปศุสัตว์	- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น - แก้ไขปัญหาความยากจน
	3.5 ส่งเสริมการเพาะเห็ดใน โรงเรือน	- อาชีพใหม่รายได้ดีกว่า อาชีพอื่น - ผลตอบแทนสูงกว่าอาชีพอื่น	- จัดตั้งกลุ่ม - ฝึกอบรม - สร้างโรงเรือน - สนับสนุนปัจจัย การผลิต	- สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - ศูนย์บริการฯ	- 30,000 บาท - อบต.สันกลาง - กรมส่งเสริมการเกษตร	- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น - แก้ไขปัญหาความยากจน
	3.6 ส่งเสริมการผลิตเชื้อราชีวเว เรียและเชื้อราไตรโคเดอร์มา	- กำจัดศัตรูข้าว	- จัดตั้งกลุ่ม - ฝึกอบรม - จัดตั้งสถานีเกษตร - สนับสนุนปัจจัยผลิต	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - สนง.เกษตรอำเภอพาน - ศูนย์บริการศัตรูพืชเชียงใหม่	- 120,000 บาท - อบต.สันกลาง	- ลดต้นทุนการผลิต - ลดการใช้สารเคมี - ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้
	3.7 ส่งเสริมการทำบ่อก๊าซชีวภาพ จากมูลสัตว์	- พื้นฟูสภาพแวดล้อม - ลดปัญหามลภาวะเป็นพิษ	- จัดตั้งกลุ่ม - ฝึกอบรม - สนับสนุนปัจจัยการ ผลิต	- ศูนย์บริการฯ - สถานีเกษตรวิถีพอเพียง - มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ล้านนา เชียงราย	- 100,000 บาท - อบต.สันกลาง - มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราช มงคลล้านนา เชียงราย	- ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้

เป้าหมายและงบประมาณแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล แผน 3 ปี (2558 - 2560)

สถานีเกษตรวิถีพอเพียง องค์การบริหารส่วนตำบลสันกลาง อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย

ด้านอาชีพการเกษตร

ประเภทแผน (โครงการ/กิจกรรม)	หน่วยนับ	งบประมาณ ต่อหน่วย	2558		2559		2560		รวม	
			เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
1. แผนถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร										
1.1 ประชุมร่วมศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีและศูนย์บริหารจัดการศัตรูพืช	ครั้ง	1,500.00	12	18,000.00	12	18,000.00	12	18,000.00	36	54,000.00
1.2 ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	ครั้ง	2,500.00	5	12,500.00	5	12,500.00	5	12,500.00	15	37,500.00
1.3 ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตลำไยที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	ครั้ง	2,500.00	5	12,500.00	5	12,500.00	5	12,500.00	15	37,500.00
1.4 ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตผักปลอดภัยและได้มาตรฐาน	ครั้ง	2,500.00	5	12,500.00	5	12,500.00	5	12,500.00	15	37,500.00
1.5 ประชุมสภาแม่บ้านเกษตรกร	ครั้ง	20,000.00	1	20,000.00	1	20,000.00	1	20,000.00	3	60,000.00
1.6 ประชุมสภาเยาวชนเกษตรกร	ครั้ง	5,000.00	1	5,000.00	1	5,000.00	1	5,000.00	3	15,000.00
1.7 ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเชื้อราชีวเวอเรียและเชื้อราไตรโคเดอร์ม่า	ครั้ง	2,500.00	5	12,500.00	5	12,500.00	5	12,500.00	15	37,500.00
2. แผนลงทุน										
2.1 วัสดุอุปกรณ์ศูนย์บริการ	ปี	2,000.00	1	2,000.00	1	2,000.00	1	2,000.00	3	6,000.00
2.2 ส่งเสริมการใช้ข้าวพันธุ์ดี	กลุ่ม	10,000.00	5	50,000.00	5	50,000.00	5	50,000.00	15	150,000.00
2.3 ส่งเสริมการผลิตลำไยที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	กลุ่ม	10,000.00	5	50,000.00	5	50,000.00	5	50,000.00	15	150,000.00
2.4 ส่งเสริมการใช้ชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมีในการผลิตผัก	กลุ่ม	10,000.00	5	50,000.00	5	50,000.00	5	50,000.00	15	150,000.00
2.5 สร้างอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้แก่กลุ่มแม่บ้าน	กลุ่ม	10,000.00	6	60,000.00	6	60,000.00	6	60,000.00	18	180,000.00
2.6 ฝึกปฏิบัติปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ในกลุ่มเยาวชนเกษตรกร	กลุ่ม	5,000.00	1	5,000.00	1	5,000.00	1	5,000.00	3	15,000.00

เป้าหมายและงบประมาณแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล แผน 3 ปี (2558 - 2560)

สถานีเกษตรวิถีพอเพียง องค์การบริหารส่วนตำบลสันกลาง อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย

ด้านอาชีพการเกษตร

ประเภทแผน (โครงการ/กิจกรรม)	หน่วยนับ	งบประมาณ ต่อหน่วย	2558		2559		2560		รวม	
			เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
3. แผนปรับปรุงและฟื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม										
3.1 ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมัก	กลุ่ม	5,000.00	5	25,000.00	5	25,000.00	5	25,000.00	15	75,000.00
3.2 ส่งเสริมการทำน้ำหมักจากหอยเชอรี่	กลุ่ม	50,000.00	-	50,000.00	-	50,000.00	-	50,000.00	-	150,000.00
3.3 ส่งเสริมการปลูกยางพารา	ไร่	1,000.00	100	100,000.00	100	100,000.00	100	100,000.00	300	300,000.00
3.4 ส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ	กลุ่ม	30,000.00	1	30,000.00	1	30,000.00	1	30,000.00	3	90,000.00
3.5 ส่งเสริมการเพาะเห็ดในโรงเรือน	กลุ่ม	30,000.00	1	30,000.00	1	30,000.00	1	30,000.00	3	90,000.00
3.6 ส่งเสริมการผลิตเชื้อราชีวเวอเรียและเชื้อราไตรโค	สถานี	7,000.00	9	63,000.00	6	42,000.00	18	126,000.00	33	231,000.00
3.7 ส่งเสริมการทำบ่อกักขังชีวภาพจากมูลสัตว์	บ่อ	5,000.00	35	175,000.00	20	100,000.00	20	100,000.00	75	375,000.00

ภาคผนวก

กลุ่มชุดดินที่ 5

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว ดินบนมีสีเทาแก่ น้ำตาล ปนเทา ดินล่างมีสีเทาอ่อนหรือสีเทามีจุดประสีน้ำตาลแก่และน้ำตาลปนเหลือง ตลอดชั้นดินมักพบก้อนสารเคมี เหล็กและแมงกานีสปะปนอยู่ในพื้นที่ปลูกของไม้ผลแต่ละชนิดชั้นดินลึกดินกลุ่มดินนี้ เกิดจากพวกตะกอนลำน้ำ และเป็นดินลึก มีการระบายน้ำเร็ว พบในพื้นที่ ราบเรียบตามลานตะพักลำน้ำค่อนข้างใหม่ และลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ น้ำแข็งลึกน้อยกว่า 30 ซม. นาน 4-5 เดือน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง pH 5.5-6.5 แต่ถ้าดินมีก้อนปูนปะปนในดินชั้นล่าง ดินชั้นนี้จะมีปฏิกิริยาเป็นด่างอ่อน pH 7.5-8.0 ได้แก่ ชุดดินหางดง และ พาน ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ทำนา ในบริเวณที่มีแหล่งน้ำใช้ปลูกพืชไร่ พืชผัก และยาสูบในช่วงฤดูแล้ง ข้าวที่ปลูกโดยมากให้ผลผลิตค่อนข้างสูง

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : ในฤดูฝนน้ำแช่ขังนาน 4 - 5 เดือน ดินมีการระบายน้ำเร็ว

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : เมื่อพิจารณาถึงสภาพพื้นที่ ลักษณะเนื้อดินและการระบายน้ำของดินกลุ่มชุดดินที่ 5 มีความเหมาะสมที่จะใช้ทำนามากกว่าปลูกพืชไร่ ไม้ผล และพืชผัก ซึ่งเกษตรกรก็ได้ใช้ประโยชน์ในการทำนาอยู่แล้วในช่วงฤดูฝน อย่างไรก็ตามกลุ่มชุดดินที่ 5 ยังสามารถปลูกพืชไร่และพืชผักต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีในช่วงฤดูแล้งหรือหลังการเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว และปฏิบัติกันมากในภาคเหนือของประเทศไทย

การจัดการกลุ่มชุดดินที่ 5

ปลูกข้าวหรือทำนา เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้กับดินโดยการไถกลบตอซัง หลังการเก็บเกี่ยวข้าว การปลูกพืชตระกูลถั่วในช่วงหลังการเก็บเกี่ยวข้าวแล้วหมุนเวียนกับพืชไร่อย่างอื่น หรือการปลูกพืชปุ๋ยสด เช่น ปอเทือง โสน โสนอัฟริกัน ถั่วต่าง ๆ อัตราไร่ละ 5 กก./ไร่ หว่านทั่วแปลงแล้วไถกลบดินลงดินก่อนปลูกข้าว 2-3 เดือน การใช้ปุ๋ยเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ กรณีใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกให้ใช้อัตรา 2-3 ตัน/ไร่ ถ้าเป็นปุ๋ยเคมีสำหรับพันธุ์ข้าวไวแสง เช่น ขาวปากหม้อ 148 ขาวตาแห้ง 17 ปทุมธานี 60 ให้ใช้ปุ๋ยครั้งที่ 1 สูตร 16-20-0 หรือสูตร 18-22-0 อัตรา 25-30 กก./ไร่ ใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 ใส่ปุ๋ยยูเรีย 5-10 กก./ไร่ หรือปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต 10-20 กก./ไร่ ถ้าเป็นพันธุ์ข้าวไม่ไวแสง เช่น กข. 1-6 กข.7 กข.9 สุพรรณบุรี 60 ให้ใช้ปุ๋ยครั้งที่ 1 สูตร 16-20-0 หรือสูตร 18-22-0 อัตรา 25-35 กก./ไร่ ครั้งที่ 2 ใส่ปุ๋ยยูเรีย 10-15 กก./ไร่ หรือปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต 20-30 กก./ไร่

ปลูกพืชไร่ กรณีปลูกหลังเก็บเกี่ยวข้าวหลังปลูกในฤดูแล้งและกรณีเปลี่ยนสภาพพื้นที่จากนาข้าวเป็นพื้นที่ปลูกพืชไร่แบบถาวร ต้องสร้างคันดินรอบพื้นที่ปลูกเพื่อป้องกันน้ำท่วมในฤดูฝน ภายในพื้นที่ที่ร่องปลูกแบบถาวร โดยให้สันร่องกว้าง 6-8 เมตร ระบายน้ำกว้างประมาณ 1.5 เมตร ลึกประมาณ 1 เมตร บนสันร่องใหญ่อาจแบ่งซอยเป็นสันร่องย่อย โดยยกแปลงให้สูงขึ้นประมาณ 10-20 ซม. และกว้าง 1.5 - 2.0 เมตร เพื่อช่วยระบายน้ำบนสันร่อง และเพื่อสะดวกในการเข้าไปดูแลกำจัดวัชพืช ใส่ปุ๋ย

การใช้ปุ๋ยเคมี เช่น **พืชตระกูลถั่ว** ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 0-46-0 อัตรา 15-20 กก./ไร่ หรือสูตร 0-20-0 อัตรา 30-40 กก./ไร่ หรือสูตรอื่นที่มีธาตุอาหารพืชเท่าเทียมกัน ใส่รองก้นร่องปลูกหรือโรยสองข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบเมื่อถั่วอายุได้ 20-25 วัน

ข้าวโพดและข้าวฟ่าง ใส่ปุ๋ยสูตร 20-20-0 อัตรา 40-50 กก./ไร่ หรือสูตร 23-23-0 อัตรา 35-45 กก./ไร่ หรือสูตร 25-25-0 อัตรา 30-40 กก./ไร่ โรยข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบเมื่อข้าวโพด-ข้าวฟ่างอายุ 20-25 วัน หรือใส่ปุ๋ยสูตร 16-20-0 อัตรา 30-40 กก./ไร่ โดยใส่รองก้นหลุม ร่วมกับปุ๋ยสูตร 21-0-0 อัตรา 20-30 กก./ไร่ หรือ 46-0-0 อัตรา 10-15 กก./ไร่ ใส่สองข้างแถวแล้วพรวนดินกลบเมื่อข้าวโพดหรือข้าวฟ่างอายุ 20-25 วัน

ฝ้าย ใช้สูตร 21-0-0 อัตรา 20-30 กก./ไร่ หรือ 46-0-0 อัตรา 15-20 กก./ไร่ กรณีดินมีธาตุฟอสฟอรัสต่ำ ใส่สูตร 20-20-0 อัตรา 30-40 กก./ไร่ .ใส่หลังปลูก 20-25 วัน

ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ทำคันดินล้อมรอบพื้นที่เพื่อป้องกันน้ำท่วมการเตรียมหลุมปลูก 50 x 50 x 50 ซม. คลุกเคล้าด้วยปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก 25-30 กก./หลุม

การใช้ปุ๋ยเคมี เช่น **มะม่วง** พันธุ์ที่แนะนำได้แก่ เชียวสวย ทองคำ ฟาลัน น้ำดอกไม้ หนังกวางวัน การใส่ปุ๋ยเคมีให้ใช้อัตราครึ่งหนึ่งของจำนวนอายุ เช่น มะม่วง อายุ 10 ปี ก็ใส่ปุ๋ยจำนวน 5 กก./ต้น โดย 1:3 ส่วน ใช้ปุ๋ย 13-13-21 ใส่ในช่วงเดือนมีนาคม - เมษายน 1:3 ส่วน ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ใส่ในช่วงเดือนพฤษภาคม และใส่ปุ๋ยที่เหลืออีก 1:3 ส่วนในรูปของปุ๋ยสูตร 12-24-12 หรือ 8-24-24 ในช่วงเดือนกันยายน-ตุลาคม

มะละกอ พันธุ์ที่แนะนำได้แก่ โกโก้ แยกคำ จำปาอะ สายน้ำผึ้ง ฮาวาย มาเลเซีย ปุ๋ยเคมีควรใช้สูตร 14-12-12 หรือ 20-15-15 ควรใส่ครั้งแรกหลังจากย้ายปลูก 2-3 อาทิตย์ ถึงมะละกออายุได้ 1 ปี ใส่ปุ๋ย 1 กก./ต้น/ปี หลังจากอายุได้ 1 ปีขึ้นไปใส่ประมาณ 1-1.5 กก./ต้น/ปี

ฝรั่ง พันธุ์ที่แนะนำ ได้แก่ พันธุ์เวียดนาม ทุลเกล้า กลมสาละ ใส่ปุ๋ย สูตร 15-15-15 หรือ 13-13-21 อัตราประมาณ 1 กก./ต้น/ปี ควรดูไปกับการใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก อัตรา 10 กก./ต้น

กล้วยหอม พันธุ์ที่แนะนำ ได้แก่ กล้วยหอมทอง ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก เมื่ออายุได้ 1 สัปดาห์ 1 เดือน และ 2 เดือน ตามลำดับ ครั้งละ ประมาณ 5 กก./ต้น

ลำไย พันธุ์ที่แนะนำ ได้แก่ อีตอ ชมพู แห้ว เบี้ยวเขียว เมื่อต้นลำไยเริ่มให้ผล ควรงดการให้น้ำ ช่วงเดือนธันวาคม-มกราคม ควรทำความสะอาดบริเวณโคนต้น ถากหญ้าและเก็บกวาดใบ ที่ร่วงออกเพื่อให้น้ำดินแห้งเดือนกุมภาพันธ์ ลำไยแทงช่อดอก เริ่มให้น้ำโดยค่อย ๆ เพิ่มปริมาณจนถึงปกติ เดือนมีนาคมถึงมิถุนายน ควรมีการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ ใส่ปุ๋ยบำรุงผล สูตร 12-12-17-2 หรือปุ๋ยสูตรเสมอในอัตราครึ่งหนึ่งของอายุต้นและควรมีการกำขี้กิ้งและฉีดสารเคมีป้องกัน โรคและแมลงด้วย ช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคมควรมีการลดการให้น้ำลงก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิต ช่วงเดือนกันยายนถึงพฤศจิกายน ควรมีการตัดแต่งกิ่ง ฉีดยาป้องกันโรคแมลงและใส่ปุ๋ยบำรุงต้นสูตร 15-15-15 อัตราครึ่งหนึ่งของอายุต้น ร่วมกับการใส่ปุ๋ยคอกในอัตราเท่ากับอายุของต้น

กลุ่มชุดดินที่ 6

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินเป็นดินเหนียว ดินบนมีสีเทาแก่ ดินล่างมีสีน้ำตาลปนเทาหรือสีเทา มีจุดประสีน้ำตาลหรือสีแดงตลอดชั้นดินบางแห่งมีศิลาแลงอ่อน หรือก้อนสารเคมีพวกเหล็กและแมงกานีสปะปนอยู่ด้วย กลุ่มดินนี้เกิดจาก พวกตะกอนลำน้ำเป็นดินลึกลับมาก มีการระบายน้ำเลวพบตามที่ราบ ตั้งแต่ที่ราบน้ำท่วมถึงลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ น้ำแข็ง 30-50 ซม. นาน 3 -5 เดือน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติหรือค่อนข้างต่ำ pH 4.5-5.5 ได้แก่ชุดดิน บางนราม โนรมย์ เชียงราย นครพนม ปากท่อและแก่ง สุโขทัย โกลก ท่าเสา คลองขุด สดุด วังดง ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ทำนา หรือปลูกพืชล้มลุกในช่วงฤดูแล้ง

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ปฏิกริยาของดินเป็นกรดแก่ฤดูฝนน้ำแข็งนาน 3 - 5 เดือน

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : เนื่องจากสภาพพื้นที่พบบริเวณพื้นที่ราบเรียบถึงราบลุ่ม เนื้อดินเป็นดินเหนียวการระบายน้ำเลว ในช่วงฤดูฝนจะมีน้ำขังอยู่ที่ผิวดิน ระหว่าง 3-5 เดือน จึงมีศักยภาพเหมาะสมที่จะใช้ทำนา ในช่วงฤดูฝน และในช่วงฤดูแล้งสามารถปลูกพืชไร่ พืชผัก หรือพืชอื่นที่มีอายุสั้นได้ สำหรับในบริเวณพื้นที่ที่มีน้ำชลประทานเข้าถึงหรือมีแหล่งน้ำธรรมชาติ สามารถใช้ปลูกไม้ยืนต้น ไม้ผล หรือปลูกพืชไร่ และพืชผัก ตลอดทั้งปี จะต้องทำคันดินล้อมรอบพื้นที่เพาะปลูกและยกทรงปลูก เพื่อช่วยการระบายน้ำของดิน

การจัดการกลุ่มชุดดินที่ 6

ปลูกข้าวหรือทำนา เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้กับดิน โดยการไถกลบตอซัง หลังการเก็บเกี่ยวข้าว การปลูกพืชตระกูลถั่วในช่วงหลังการเก็บเกี่ยวข้าวแล้วหมุนเวียนกับพืชไร่อย่างอื่น หรือการปลูกพืชปุ๋ยสด เช่น ปอเทือง โสน โสนอัฟริกัน ถั่วต่าง ๆ อัตราไร่ละ 5 กก./ไร่ หว่านทั่วแปลงแล้วไถกลบดินลงดินก่อนปลูกข้าว 2-3 เดือน การใช้ปุ๋ยเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ กรณี ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอกให้ ใช้อัตรา 2-3 ตัน/ไร่ การใช้ปุ๋ยเคมี สำหรับพันธุ์ข้าวที่แนะนำ ให้ใช้ครั้งที่ 1 ที่ใช้สูตร 16-20-0 อัตรา 25-40 กก./ไร่ หรือสูตร 16-16-8 อัตรา 30-40 กก./ไร่ ครั้งที่ 2 ใช้ปุ๋ยยูเรีย 5-10 กก./ไร่ ใส่เมื่อข้าวตั้งท้อง

ปลูกพืชไร่ การเตรียมพื้นที่เพาะปลูกกรณีปลูกในช่วงฤดูแล้งหรือหลังเก็บเกี่ยวข้าว และกรณีเปลี่ยนสภาพการใช้ที่ดินจากนาข้าวเป็นพื้นที่ปลูกพืชไร่แบบถาวรให้สร้างคันดินรอบพื้นที่ปลูก ภายในพื้นที่ยกทรงปลูกแบบถาวร สันร่องปลูกกว้าง 6-8 เมตร คูกว้าง 1.5 เมตร ลึก 1 เมตร บนร่องยกแปลงย่อยสูง 10-20 ซม. กว้าง 1.5 - 2.0 เมตร

การใช้ปุ๋ยเคมี เช่น ข้าวโพดหวาน ใช้ปุ๋ยสูตร 20-20-20 หรือสูตร 15-15-15 อัตรา 50-100 กก./ไร่ แบ่งใส่ 2 ครั้ง ๆ ละเท่า ๆ กัน คือ ร่องกันหลุมก่อนปลูก และเมื่ออายุ 25 วันและใส่ปุ๋ยยูเรีย อัตรา 10 กก./ไร่ โรยข้างแถวข้าวโพด พูนดินกลบโคน เมื่ออายุ 25-30 วัน

ถั่วเขียว ถั่วลิสง ใช้สูตร 12-24-12 อัตรา 30 กก./ไร่ แบ่งใส่ 2 ครั้ง ๆ ละ เท่า ๆ กัน ครั้งแรกใส่รองพื้น และเมื่อต้นถั่วอายุ 20-25 วัน โรยปุ๋ยข้างแถวแล้วพรวนดินกลบ ควรคลุกโรโซเนียมก่อนปลูก

อ้อย สำหรับอ้อยเริ่มปลูกใช้สูตร 16-8-8 หรือ 16-6-6 อัตรา 70-90 กก./ไร่ หรือสูตร 18-6-6 หรือสูตร 18-8-8 อัตรา 65-85 กก./ไร่ แบ่งใส่ 2 ครั้ง สำหรับอ้อยใช้สูตร 14-14-14 หรือสูตร 15-15-15 หรือ สูตร 16-16-16 อัตรา 40-50 กก./ไร่ ร่วมกับสูตร 46-0-0 อัตรา 15-20 กก./ไร่ แบ่งใส่ 2 ครั้ง โรยข้างแถวแล้วพรวนดินปลูกไม้ผล และไม้ยืนต้น การเตรียมพื้นที่ปลูกให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับการเตรียมพื้นที่ปลูกพืชไร่แบบถาวร

การใช้ปุ๋ยเคมี เช่น มะม่วง ส้มเขียวหวาน ใช้สูตร 15-15-15 อัตรา 1 กก./ต้น เมื่อต้นอายุ 1-2 ปี และใช้ อัตรา 1.5-3 กก./ต้น เมื่อต้นอายุ 3-6 ปี แบ่งใส่ 2 ครั้ง/ปี

มะพร้าว ใช้สูตรและอัตราดังต่อไปนี้ อายุ 1 ปี ใช้สูตร 15-15-15 หรือสูตรอื่นสูตรที่มีธาตุอาหารเท่า หรือใกล้เคียงกัน อัตรา 1 กก./ต้น แบ่งใส่ 2 ครั้ง/ปี อายุ 2 ปี ใช้สูตร 15-15-15 อัตรา 2 กก./ต้น แบ่งใส่ 2 ครั้ง/ปี อายุ 3-4 ปี ใช้สูตร 13-13-21 อัตรา 2 กก./ต้น แบ่งใส่ 2 ครั้ง/ปี อายุ 5 ปี ใช้สูตร 13-13-21 อัตรา 2.5 กก./ต้น แบ่ง ใส่ 2 ครั้ง/ปี อายุ 6 ปีขึ้นไป ใช้สูตร 13-13-21 อัตรา 3 กก./ต้น แบ่งใส่ 2 ครั้ง/ปี

ลองกอง (ยังไม่ให้ผล) ใช้สูตร 15-15-15 อัตรา 0.5 กก./ต้น/อายุ 1 ปี โดยแบ่งใส่ 2 ครั้ง ในช่วงต้น และ ปลายฤดูฝน เมื่อให้ผลผลิตแล้วใส่ปุ๋ย สูตร 13-13-21 ประมาณ 0.5-1 กก./ต้น

มังคุด ใช้สูตร 15-15-15 อัตรา 0.5 กก./ต้น/อายุ 1 ปี แบ่งใส่ 2 ครั้ง สำหรับมังคุดที่ออกผลแล้ว ใส่สูตร 15-15-15 อัตรา 1-2 กก./ต้น แบ่งใส่ 2 ครั้ง ต้นฤดูฝน และปลายฤดูฝน และก่อนออกดอก และติดผลเล็ก ๆ ใส่สูตร 12-12-17 อัตรา 1-2 กก./ต้น

ทุเรียน (ที่ให้ผลแล้ว) ครั้งแรกใส่สูตร 15-15-15 อัตรา 3.0 - 5.0 กก./ต้น หลังเก็บผลแล้ว ครั้งที่ 2 ใส่ สูตร 12-24-12 อัตรา 3.0-5.0 กก./ต้น ใส่ก่อนออกดอก 1-2 เดือน ครั้งที่ 3 ใส่สูตร 8-24-21 หรือ 8-24-24 อัตรา 1.0-2.0 กก./ต้น หลังจากออกดอกประมาณ 60 วัน

ส้มโอ ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ใส่ 2 ครั้ง/ปี ดังนี้ อายุ 1 ปี ใช้อัตรา 1 กก./ต้น อายุ 2 ปี ใช้อัตรา 2 กก./ต้น อายุ 3 ปี ใช้อัตรา 3 กก./ต้น อายุ 4 ปี ใช้อัตรา 4 กก./ต้น อายุ 5 ปี ใช้อัตรา 5 กก./ต้น

เงาะ อายุ 1-3 ปี ยังไม่ให้ผล ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 0.5-1.0 กก./ต้น ใส่ปุ๋ย 2 ครั้ง ในตอนต้นและ ตอนปลายฤดูฝน สำหรับปีต่อไปใส่ปุ๋ยเพิ่มขึ้น 0.5 กก./ต้น/ปี ให้ใส่ปุ๋ยหลังจากตัดแต่งกิ่งและกำจัดวัชพืชแล้ว โดย ใส่ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ เงาะที่ให้ผลแล้วแบ่งใส่ 3 ช่วง ครั้งแรก ใส่สูตร 15-15-15 อัตรา 2.0-3.0 กก./ต้น หลังจาก เก็บผลผลิตและได้ตัดแต่งกิ่งพร้อมกำจัดวัชพืชแล้ว ครั้งที่สองใส่ปุ๋ยสูตร 8-24-24 อัตรา 2.0-3.0 กก./ต้น ก่อนการ ออกดอก ครั้งที่ 3 ใส่ปุ๋ย 9-24-24 หรือ 15-15-15 อัตรา 1.0-2.0 กก./ต้น ใส่เมื่อติดผลแล้ว และในระยะก่อนเก็บ เกี้ยวประมาณ 1 เดือน ใส่ปุ๋ยสูตร 12-12-17-2 อัตรา 1-2 กก./ต้น

โกโก้ อายุ 1 ปี ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 0.2 กก./ต้น/ครั้ง อายุ 3 ปี ใช้ปุ๋ยสูตร 12-12-17-2 อัตรา 0.6 กก./ต้น/ครั้ง อายุ 4 ปี ใช้ปุ๋ยสูตร 12-12-17-2 อัตรา 0.7 กก./ต้น/ครั้ง โดยแบ่งใส่ 3 ครั้ง ครั้งที่ 1 ใส่ก่อนฤดูฝน ครั้งที่ 2 ใส่กลางฤดูฝน และครั้งที่ 3 ใส่ปลายฤดูฝน

กลุ่มชุดดินที่ 7

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว มีสีน้ำตาล หรือสีน้ำตาลปนเทา พบจุดประสีน้ำตาล สีแดงปนเหลือง สีน้ำตาลปนแดง หรือสีแดงปะปนตลอดชั้นดิน กลุ่มดินนี้เกิดจากพวกตะกอนลำน้ำ เป็นดินลึก มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว พบตามพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ฤดูฝนขังน้ำลึก 30-50 ซม. นาน 3 - 4 เดือน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง pH6.0-7.0 ได้แก่ชุดดินนครปฐม ผักกาด เดิมบาง อุดรดิตถ์ ท่าตูม สุโขทัย พิจิตร

ปัจจุบันบริเวณส่วนใหญ่ใช้ทำนา ถ้าหากมีการชลประทานและการจัดการที่ดี สามารถทำนาได้ 2 ครั้ง ให้ผลผลิตค่อนข้างสูง

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : ฤดูฝนมีน้ำแช่ขังนาน 3 - 5 เดือน

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : เมื่อพิจารณาถึงสภาพพื้นที่ ลักษณะเนื้อดินและการระบายน้ำของดิน กลุ่มชุดดินที่ 7 มีความเหมาะสมในการทำมากกว่าปลูกไร่ ไม้ผล และพืชผัก ซึ่งเกษตรกรได้ใช้ทำนาอยู่แล้วในช่วงฤดูฝน อย่างไรก็ตามกลุ่มชุดดินนี้ยังสามารถปลูกพืชไร่และพืชผักต่าง ๆ ได้ในช่วงฤดูแล้งถ้ามีแหล่งน้ำธรรมชาติหรือแหล่งน้ำชลประทานช่วยเสริม

การจัดการกลุ่มชุดดินที่ 7

ปลูกข้าวหรือทำนา เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ ให้กับดินโดยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก อัตรา 1.5-2.0 ตัน/ไร่ เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ โดยการไถกลบตอซัง หลังการเก็บเกี่ยวข้าว การปลูกพืชตระกูลถั่วในช่วงหลังการเก็บเกี่ยวข้าวแล้วหมุนเวียนกับพืชไร่อย่างอื่น หรือการปลูกพืชปุ๋ยสด เช่น ปอเทือง โสน โสนอัฟริกัน ถั่วต่าง ๆ อัตราไร่ละ 5 กก./ไร่ หว่านทั่วแปลงแล้วไถกลบตมลงดินก่อนปลูกข้าว 2-3 เดือน **การใช้ปุ๋ยเคมี** สำหรับพันธุ์ข้าวไวแสง เช่น ขาวปากหม้อ 148, ขาวตาแห้ง 17, ปทุมธานี 60 ให้ใช้ปุ๋ยครั้งที่ 1 สูตร 16-20-0 หรือ 20-20-0 อัตรา 20 กก./ไร่ ใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 ใส่ปุ๋ยยูเรีย 6 กก./ไร่ หรือปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต 15 กก./ไร่ ถ้าเป็นพันธุ์ข้าวไม่ไวแสง เช่น กข. 1-5, กข.7, กข.9, สุพรรณบุรี 60 ให้ใช้ปุ๋ยครั้งที่ 1 สูตร 16-20-0 หรือ 20-20-0 อัตรา 35 กก./ไร่ ครั้งที่ 2 ใส่ปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต 13 กก./ไร่

ปลูกพืชไร่ กรณีปลูกหลังเก็บเกี่ยวข้าวหรือปลูกฤดูแล้ง และกรณีเปลี่ยนสภาพพื้นที่จากนาข้าวเป็นพื้นที่ปลูกพืชไร่แบบถาวร การเตรียมพื้นที่ ทำคันดินรอบ การยกร่อง คุระบายน้ำกว้างประมาณ 1.5 เมตร ลึกประมาณ 1 เมตร บนสันร่องใหญ่อาจแบ่งซอยเป็นสันร่องย่อย โดยยกแปลงให้สูงขึ้นประมาณ 10-20 ซม. และกว้าง 1.5 - 2.0 เมตร เพื่อช่วยระบายน้ำบนสันร่องและเพื่อสะดวกในการเข้าไปดูแลกำจัดวัชพืช ใส่ปุ๋ย

การใช้ปุ๋ยเคมี เช่น **พืชตระกูลถั่ว** ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เช่น ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก อัตรา 1-2 ตัน/ไร่ หว่านให้ทั่วแปลง แล้วไถกลบก่อนปลูก 7-14 วัน ใส่ปุ๋ยเคมี สูตร 0-20-0 อัตรา 30-40 กก./ไร่ ใส่รองกันร่องปลูกหรือโรยสองข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบเมื่อถั่วอายุ 20-25 วัน

ข้าวโพดและข้าวฟ่าง ใส่ปุ๋ยสูตร 20-20-0 อัตรา 40-50 กก./ไร่ หรือสูตร 23-23-0 อัตรา 35-45 กก./ไร่ หรือสูตร 25-25-0 อัตรา 30-40 กก./ไร่ โรยข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบเมื่อข้าวโพด ข้าวฟ่างอายุ 20-25 วัน หรือใส่ปุ๋ยสูตร 16-20-0 อัตรา 30-40 กก./ไร่ โดยใส่รองกันหลุม ร่วมกับปุ๋ยสูตร 21-0-0 อัตรา 20-30 กก./ไร่หรือ 46-0-0 อัตรา 10-15 กก./ไร่ โรยสองข้างแถวแล้วพรวนดินกลบเมื่อข้าวโพดหรือข้าวฟ่างอายุ 20-25 วัน

ฝ้าย ใช้สูตร 21-0-0 อัตรา 20-30 กก./ไร่ หรือ 46-0-0 อัตรา 15-20 กก./ไร่ กรณีดินมีธาตุฟอสฟอรัสต่ำ ใส่สูตร 20-20-0 อัตรา 30-40 กก./ไร่ .ใส่หลังปลูก 20-25 วัน

ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ทำคันดินล้อมรอบพื้นที่เพื่อป้องกันน้ำท่วม ยกทรงขึ้นแปลงปลูกไม้ผลเพื่อป้องกันการแช่ขังของน้ำ และเพื่อระบายน้ำออกในช่วงที่มีระดับน้ำใต้ดินตื้น ปฏิบัติเช่นเดียวกับการเปลี่ยนสภาพพื้นที่นาเป็นพื้นที่ปลูกพืชไร่แบบถาวร เตรียมหลุมปลูกขนาด 50 x 50 x 50 ซม. ปลูกเคล้าด้วยปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก 25-30 กก./หลุม

การใช้ปุ๋ยเคมี เช่น **มะม่วง** พันธุ์ที่แนะนำ ได้แก่ เกียวสวย ทองคำ ฟาลัน น้ำดอกไม้ หนั่งกลางวัน การใส่ปุ๋ยเคมีให้ใช้ 1 ในอัตราครึ่งหนึ่งของจำนวนอายุเช่น มะม่วง อายุ 10 ปี ก็ใส่ปุ๋ยจำนวน 5 กก./ต้น โดย 1:3 ส่วน ใช้ปุ๋ย 13-13-21 ใส่ในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน 1:3 ส่วน ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ใส่ในช่วงเดือนพฤษภาคมและใส่ปุ๋ยที่เหลืออีก 1:3 ส่วนในรูปของปุ๋ยสูตร 12-24-12 หรือ 8-24-24 ในช่วงเดือนกันยายน-ตุลาคม

มะละกอ พันธุ์ที่แนะนำ ได้แก่ โกโก้ แยกคำ จำปาอะ สายน้ำผึ้ง ฮาวาย มาเลเซียปุ๋ยเคมีควรใช้สูตร 14-12-12 หรือ 20-15-15 ควรใส่ครั้งแรกหลังจากย้ายปลูก 2-3 อาทิตย์ มะละกออายุได้ 1 ปี ใส่ปุ๋ย 1 กก./ต้น หลังจากอายุได้ 1 ปี ขึ้นไปใส่ประมาณ 1-1.5 กก./ต้น

ฝรั่ง พันธุ์ที่แนะนำ ได้แก่พันธุ์เวียงคนาม พันธุ์ทุลเกล้า กลมสาตี การใส่ปุ๋ย สูตร 15-15-15 หรือ 13-13-21 อัตราประมาณ 1กก./ต้น/ปี ควบคู่ไปกับการใช้ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก อัตรา 10 กก./ต้น

กล้วยหอม พันธุ์ที่แนะนำ ได้แก่กล้วยหอมทอง ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก เมื่ออายุได้ 1 สัปดาห์ 1 เดือน และ 2 เดือน ตามลำดับครั้งละประมาณ 5 กก./ต้น ปุ๋ยเคมี สูตร 15-15-15 อัตรา 1 กก./ต้น แบ่งใส่ 2 ครั้ง เมื่ออายุ 3 เดือนและ 5 เดือน

กลุ่มชุดดินที่ 29

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว ดินมีสีน้ำตาลเหลือง หรือแดง เกิดจากวัตถุต้นกำเนิด ดินพวกตะกอนลำนํ้า หรือเกิดจากการสลายตัวผุพังของดินหลายชนิด ที่มีเนื้อละเอียด พบบริเวณที่ค่อนที่เป็นลูกคลื่นจนถึงเนินเขา มีความลาดชันประมาณ 3-25 % เป็นดินลึก มีการระบาย น้ำดี มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่อนข้างต่ำ pH ประมาณ 4.5-5.5 ได้แก่ชุดดินบ้านจ้อง เชียงของ หนอง-มด แม่แดง ปากช่อง ห้างฉัตร เขาใหญ่ และ โขกชัยสูงเนิน ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ปลูกพืชไร่และไม้ผลต่างๆ มีส่วนน้อยที่ยังคงสภาพป่าธรรมชาติ

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : ดินมีความพรุนสูง น้ำซึมผ่านชั้นดินได้ปานกลาง มีการอุ้มน้ำต่ำถึงปานกลาง น้ำได้ดินลึก พืชจะขาดน้ำเมื่อฝนทิ้งช่วงนาน ดินมีการพังทลายในบริเวณที่มีความลาดชันสูง ความอุดมสมบูรณ์ของดินปานกลางเหมาะสำหรับปลูกพืชไร่หรือไม้ผลต่าง ๆ

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : กลุ่มชุดดินที่ 29 มีศักยภาพเหมาะสมในการปลูกพืชไร่และไม้ผลมากกว่าที่จะนำมาปลูกข้าวหรือทำนา เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงลอนชัน ยกในการที่จะเก็บกักน้ำไว้ปลูกข้าว

การจัดการกลุ่มชุดดินที่ 29

ปลูกพืชไร่ ปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ดินขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูกในบางช่วง การไถเตรียมดินปลูกพืชไร่ตามแนวระดับขวางความลาดเทของพื้นที่ ทำแนวรั้วหญ้าแฝกขวางความลาดเทของพื้นที่ช่วยชลอการไหลบ่าของน้ำที่ผิวดินเมื่อฝนตกหนัก ขุดบ่อดักตะกอน เพื่อช่วยชลอการไหลบ่าของน้ำที่ผิวดิน และยังสามารถใช้น้ำเสริมในการเพาะปลูก นำมาตรการอนุรักษ์และน้ำทางพิชมาใช้ การปลูกพืชเป็นแถว ขวางความลาดเทของพื้นที่ การปลูกพืชตระกูลถั่วแซมพืชหลัก เป็นต้น

ปัญหาดินขาดธาตุอาหารพืชบางอย่างและดินขาดความชื้นในบางช่วง ใส่ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอกอัตรา 1.5-2.0ตัน/ไร่ หรือปลูกพืชปุ๋ยสด แล้วไถกลบลงดินเมื่อปุ๋ยพืชสดออกดอกได้ประมาณ 50% ปลูกพืชตระกูลถั่วสลับกับพืชไร่หลักหรือปลูกพืชตระกูลถั่วแซมกับพืชหลัก จะช่วยรักษาและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดินและยังช่วยเพิ่มความสามารถในการอุ้มน้ำของดินอีกด้วย การใช้ปุ๋ย เช่น ถั่วเหลือง ถั่วเขียว และถั่วลิสง ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 12-24-12 หรือสูตร 8-22-24 อัตรา 20-30 กก./ไร่ หรือสูตร 10-20-10 อัตรา 25-35 กก./ไร่ ใส่รองก้นร่องปลูกหรือโรยสองข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบเมื่อถั่วอายุ 20-25 วัน

ข้าวโพด-ข้าวฟ่าง ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 50-75 กก./ไร่ สำหรับชุดดินที่มีโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ต่อพืชไร่ ใส่โดยโรยสองข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบ ใส่หลังปลูก 20-25 วัน หรือใส่ปุ๋ยสูตร 20-20-0 อัตรา 40-50 กก./ไร่ หรือสูตร 23-23-0 อัตรา 35-45 กก./ไร่ หรือสูตร 25-25-0 อัตรา 30-40 กก./ไร่ เลือกใช้สูตรใดสูตรหนึ่ง สำหรับชุดดินที่มีโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ต่อพืชสูง ใส่โดยโรยข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบใส่หลังปลูก 20-25 วัน

ปลูกไม้ผล ปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดินปฏิบัติเช่นเดียวกับการปลูกพืชไร่

ปัญหาดินมีธาตุอาหารพืชบางอย่างไม่เพียงพอแก่การเจริญเติบโต เช่น มะขามหวาน อายุ 1-2 ปี ควรใส่ ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก 30-50 กก./ต้น/ปี หรือใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 12-24-12 อัตรา 450 กรัม/ต้น/ปี แบ่งใส่ 3 ครั้ง ๆ ละ 100,150 และ 200 กรัมตามลำดับ อายุ 3-5 ปี หรือติดผลแล้วควรใส่ปุ๋ยผสมที่มีฟอสฟอรัสและโพแทสเซียมสูง เช่นสูตร 12-12-17, 13-13-21 หรือ 14-14-14 อัตราที่ใส่ปีละครั้งหนึ่งของอายุต้นมะขาม โดยแบ่งใส่ 2 ครั้ง คือ ช่วงต้นฤดูฝนและปลายฤดูฝน หว่านให้สม่ำเสมอรอบบริเวณทรงพุ่ม ห่างจากโคนต้นประมาณ 30 ซม. แล้วพรวน ดินกลบ อายุเกิน 6 ปีขึ้นไป หรือมะขามติดผลเต็มที่แล้วให้ใส่ปุ๋ยดังนี้

1) ระยะพักตัว ให้ปุ๋ยทางใบสูตร 11-45-11 หรือ 10-52-17 ให้ทุก 2-3 สัปดาห์ เพื่อช่วยให้มะขาม ออกดอก อายุเกิน 6 ปีขึ้นไป หรือมะขามติดผลเต็มที่แล้วให้ใส่ปุ๋ยดังนี้

2) ระยะแตกใบอ่อน ให้ปุ๋ยทางใบสูตร 11-45-11 หรือ 10-52-17 พ่นทุก ๆ 7 วัน

3) ระยะเริ่มออกดอก ให้ปุ๋ยทางใบสูตร 11-45-11 หรือสูตร 10-52-17 หรือ 15-30-17 ก็ได้

4) ระยะเริ่มติดผล พ่นด้วยสารอิมเบลเสลลิน 1 หลอด (50 มิลลิกรัม) ต่อน้ำ 100 ลิตร พ่น 1-2 ครั้ง ห่างกัน 7-10 วัน

5) ระยะติดผลเล็ก ให้ปุ๋ยทางใบสูตร 30-20-10 อัตรา 2-3 ช้อนแกง/น้ำ 20 ลิตร พ่น 2 ครั้ง ห่างกัน 7-10 วัน

6) ระยะผลขนาดกลาง ให้ปุ๋ยทางใบสูตรเท่าเช่น 15-15-15 หรือ 20-20-20 อัตราที่ใช้ตามคำแนะนำ ในสลาก

7) ระยะผลขนาดใหญ่แล้ว ให้ปุ๋ยทางใบสูตร 12-22-32 หรือ 6-30-30 อัตราที่ใช้ตามคำแนะนำใน สลาก

ลำไย เตรียมหลุมปลูก ใส่ปุ๋ยสูตร 0-3-0 อัตรา 500 กรัม/หลุม คลุกเคล้ากับดินในหลุมปลูก ก่อนตกผล (0-4 ปี) ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 อัตรา 300-400 กรัม/ต้น x อายุปี แบ่งใส่ 2 ครั้ง ละ เท่า ๆ กัน โดย หว่านให้สม่ำเสมอรอบบริเวณทรงพุ่ม ห่างจากโคนต้น 30 ซม. แล้วพรวนดินกลบ ใส่ในเดือนเมษายนและมิถุนายน และใส่ปุ๋ยร่วมสูตร 14-0-20 หรือ 15-5-20 อัตรา 200-300 กรัม/ต้น x อายุปี เป็นการปุ๋ยครั้งที่ 3 ในเดือนสิงหาคม **ตกผลแล้ว** ใส่ปุ๋ยสูตร 12-24-12 อัตรา 300-400 กรัม/ต้น x อายุปี หรือสูตร 15-30-15 อัตรา 250-300 กรัม/ต้น x อายุปี แบ่งใส่ 2 ครั้ง ๆ ละ เท่า ๆ กัน โดยการขุดร่องหรือขุดเป็นหลุมรอบทรงพุ่มลึกประมาณ 20-30 ซม. หยอดปุ๋ย ลงหลุมแล้วเอาดินกลบ ใส่หลังเก็บเกี่ยวผลผลิต 2 ครั้ง และใส่ปุ๋ยร่วมหลังติดผลแล้ว 1 ครั้ง โดยใช้สูตร 14-0-20 หรือ 15-5-20 อัตรา 200-300 กรัม/ต้น x อายุปี หรือใส่ปุ๋ยสูตร 13-13-21 หรือ 14-14-21 อัตรา 500-600 กรัม/ต้น x อายุปี แบ่งใส่ 3 ครั้ง ๆ ละ เท่า ๆ กัน คือ หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว 2 ครั้ง และหลังติดผล 1 ครั้ง

กลุ่มชุดดินที่ 33

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนปนทรายแข็ง ดินมีสีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนแดง บางแห่ง ในดินล่างลึก ๆ มีจุดประสีเทาและน้ำตาล อาจมีแร่ไมก้าหรือก้อนปูนปะปน เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ พบบนสันดินริมน้ำเก่าและเนินตะกอนรูปพัด มีพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาด มีความลาดชันประมาณ 1-3 % เป็นดินลึกมาก มีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า 1 เมตรตลอดปี มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง ดินชั้นบนมี pH ประมาณ 6.5-7.5 ได้แก่ชุดดินดงยางเอน ชุดดินกำแพงแสน ชุดดินกำแพงเพชร และชุดดินลำสนธิ ชาติพนม

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : มีความเสี่ยงต่อการขาดน้ำได้ในบางปี

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : กลุ่มชุดดินที่ 33 มีศักยภาพเหมาะสมในการปลูกพืชหลายชนิดทั้งพืชไร่ พืชผัก ไม้ผล และทำนาข้าว ซึ่งได้ใช้ประโยชน์ดังกล่าวนี้อยู่ในภาคต่าง ๆ ที่พบดินกลุ่มนี้ อย่างไรก็ตามเพื่อให้เกษตรกรมีทางเลือกในการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพ

การจัดการกลุ่มชุดดินที่ 33

ปลูกข้าวหรือทำนา ปัญหาดินขาดธาตุอาหารพืชบางอย่างหรือมีแต่ไม่เพียงพอ ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ได้แก่ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก อัตรา 1.5-2.0 ตัน/ไร่ ใส่ระยะการไถเตรียมดินก่อนปักดำข้าว หรือ อาจจะมีการปลูกพืชตระกูลถั่วพวกปอเทือง โสนอัฟริกาฯ เพื่อเป็นปุ๋ยพืชสด โดยใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ 5 กก./ไร่ หว่านก่อนถึงฤดูทำนาประมาณ 2-3 เดือน แล้วจึงไถกลบ การใส่ปุ๋ยเคมี ควรใส่ 2 ครั้ง ครั้งแรก ใส่ก่อนปักดำ 1 วัน หรือ ใส่วันปักดำแล้วคราดกลบโดยใช้ปุ๋ย 16-20-0 หรือ 20-20-0 อัตรา 20 กก./ไร่ สำหรับข้าวพันธุ์ไวต่อช่วงแสง และอัตรา 35 กก./ไร่ สำหรับข้าวพันธุ์ไม่ไวต่อช่วงแสง ครั้งที่สอง ใส่ก่อนระยะข้าวออกดอก ประมาณ 30 วัน หรือ หลังจากปักดำแล้วประมาณ 30-45 วัน โดยหว่านให้ทั่วแปลงเป็นการใส่ปุ๋ยแต่งหน้าด้วยปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟตอัตรา 15 กก./ไร่ หรือปุ๋ยยูเรีย อัตรา 6 กก./ไร่ สำหรับข้าวพันธุ์ไวต่อแสงหรือใส่ปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต อัตรา 13 กก./ไร่ สำหรับข้าวพันธุ์ไม่ไวต่อช่วงแสง

ปลูกพืชไร่ ปัญหาการระบายน้ำของดินเร็ว การเตรียมพื้นที่เพาะปลูก ในกรณีปลูกพืชไร่ในช่วงฤดูแล้งหรือหลังการเก็บเกี่ยวข้าวควรดำเนินการดังต่อไปนี้ ให้ทำร่องระบายน้ำรอบกระตงนาและทำร่องระบายในกระตงนาในกรณีที่มีกระตงนาใหญ่ ซึ่งห่างกันประมาณ 15-20 เมตรและร่องมีความกว้าง 40-50 ซม. ลึกประมาณ 20-30 ซม. ซึ่งร่องที่กล่าวนี้จะช่วยระบายน้ำผิวดินและสะดวกในการให้น้ำและเข้าไปดูแลพืชที่ปลูก

ปัญหาดินขาดธาตุอาหารพืชบางอย่างและดินค่อนข้างไม่ร่วนซุย เช่น พืชตระกูลถั่ว ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เช่นปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักอัตรา 1-2 ตัน/ไร่ หว่านให้ทั่วแปลงแล้วไถกลบก่อนปลูก 7-14 วัน ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 0-20-0 อัตรา 30-40 กก./ไร่ หรือสูตรอื่นที่มีธาตุอาหารพืชเท่าเทียมกัน ใส่รองก้นร่องปลูกหรือโรยสองข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบเมื่อถั่วอายุได้ 20-25 วัน

ข้าวโพด และข้าวฟ่าง ใส่ปุ๋ยสูตร 20-20-0 อัตรา 40-50 กก./ไร่ หรือสูตร 23-23-0 อัตรา 35-45 กก./ไร่ โรยทั้งแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบเมื่อข้าวโพด ข้าวฟ่าง อายุ 20-25 วัน หรือใส่ปุ๋ยสูตร 16-20-0 อัตรา 30-40 กก./ไร่ โดยใส่รองก้นหลุม ร่วมกับปุ๋ยสูตร 21-0-0 อัตรา 20-30 กก./ไร่ หรือสูตร 46-0-0 อัตรา 10-15 กก./ไร่ โรยสองข้างแถวแล้วพรวนดินกลบเมื่อข้าวโพดหรือข้าวฟ่าง อายุ 20-25 วัน

ปลูกไม้ผล เตรียมหลุมปลูกขนาด 50 x 50 x 50 ซม. คลุกเคล้าด้วยปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก 25-30 กก./หลุม

ปัญหาดินขาดธาตุอาหารพืชบางอย่างหรือมีแต่ไม่เพียงพอ เช่น ลำไย พันธุ์ที่แนะนำ ได้แก่ อีดอ สีชมพู แห้ว เบี้ยวเขียว เมื่อต้นลำไยเริ่มให้ผลควรงดการให้น้ำ ช่วงเดือนธันวาคม - มกราคม ควรทำความสะอาดบริเวณโคนต้น ถากหญ้าและเก็บกวาดใบ ที่ร่วงออกเพื่อให้น้ำดินแห้ง เดือนกุมภาพันธ์ ลำไยแทงช่อดอก เริ่มให้น้ำโดยค่อยๆ เพิ่มปริมาณจนถึงปกติ เดือนมีนาคม-มิถุนายน ควรมีการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ ใส่ปุ๋ยบำรุงผล สูตร 12-12-17-2 หรือปุ๋ยสูตรเสมอในอัตราครึ่งหนึ่งของอายุต้นและควรมีการกำขังกิ่งและฉีดสารเคมีป้องกัน โรคและแมลงด้วย ช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคมควรมีการลดการให้น้ำลงก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิต ช่วงเดือนกันยายน-พฤศจิกายน ควรมีการตัดแต่งกิ่งฉีดยาป้องกัน โรคแมลงและใส่ปุ๋ยบำรุงต้น สูตร 15-15-15 อัตราครึ่งหนึ่งของอายุต้น ร่วมกับการใส่ปุ๋ยคอกในอัตราเท่ากับอายุของต้น

ลิ้นจี่ พันธุ์ที่แนะนำ ได้แก่ ฮงฮวย โอเฮียะ กิมเจ็งค่อม หอมลำเจียก กะโหลกใบยาว สาแหรกทอง แห้ว ลำไยแก้ว กะโหลกในเตาฯ และแนะนำให้ปลูกเฉพาะภาคเหนือตอนบนที่มีภูมิอากาศเหมาะสม ช่วงเดือนพฤศจิกายน-มกราคม เป็นระยะที่ลิ้นจี่พักตัวเพื่อสร้างตาดอก จึงควรมีการงดการให้น้ำ ทำการตัดแต่งกิ่ง ทำความสะอาดบริเวณโคนต้น ช่วงปลายเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์จะเริ่มเห็นตาดอกชัดเจน จึงเริ่มให้น้ำโดยค่อยๆ เพิ่มปริมาณจนถึงปกติ เมื่อติดผลอ่อนควรมีการใส่ปุ๋ยเพื่อบำรุงผล โดยใช้ปุ๋ยสูตรเสมอหรือ สูตร 12-12-12 อัตราครึ่งหนึ่งของอายุของต้นร่วมกับการใส่ปุ๋ยคอก 10-20 กก./ต้น ช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน ควรลดการให้น้ำลงก่อนการเก็บเกี่ยว ช่วงกรกฎาคม-ตุลาคม หลังการเก็บเกี่ยวมีการตัดแต่งกิ่งโดยเร็วและควรใส่ปุ๋ยคอกบำรุงต้นถ้าเป็นพวกมูลวัวมูลควาย ใส่ตามอายุของลิ้นจี่ เช่น อายุ 5-10 ปี ให้ใส่ 5-10 ปืบ ถ้าเป็นมูลไก่ควรลดเหลือ 50 % หรือถ้าเป็นมูลค้างคาวลดเหลือ 10%

กลุ่มชุดดินที่ 46

ลักษณะโดยทั่วไป : ส่วนใหญ่เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียวปนกรวดหรือปนลูกรัง ดินสีน้ำตาลหรือสีเหลืองหรือแดง พบบริเวณที่ดินมีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงลูกคลื่นลอนชัน มีความลาดชันประมาณ 5-20 % เป็นดินตื้นมาก มีการระบายน้ำดี ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า 5 เมตรตลอดปี มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่า pH 4.5-7.0 ได้แก่ชุดดินเชิงคาน กุสะนา กบินทร์บุรี สุรินทร์ โป่งตอง ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ปลูกพืชไร่บางชนิด เช่น มันสำปะหลัง อ้อย และปอ บางแห่งเป็นทุ่งหญ้าธรรมชาติ และป่าละเมาะ หรือมีการปลูกป่าทดแทน

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : ดินมีลูกรังตลอด และชั้นหินพื้นอยู่ตื้นมาก การซาบซึมของน้ำปานกลางถึงค่อนข้างเร็ว ดินมีการอุ้มน้ำปานกลางถึงต่ำ มีการกักตรอนของดินที่ความลาดชันสูงความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : โดยทั่วไปแล้วกลุ่มชุดดินที่ 46 มีศักยภาพไม่ค่อยเหมาะสมและไม่เหมาะสมที่จะใช้ในการปลูกพืชไร่ พืชผัก และไม้ผล เนื่องจากเป็นดินตื้นถึงตื้นมาก เนื้อดินมีกรวดลูกรังปนไม่ต่ำกว่า 35 เปอร์เซ็นต์โดยปริมาตร ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการทำนา เนื่องจากสภาพพื้นที่สูงและดินเก็บกักน้ำไม่ค่อยอยู่อย่างไรก็ตามมีศักยภาพพอที่จะใช้ปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์หรือพัฒนาเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ได้ ถ้าในกรณีที่จะใช้ปลูกพืชไร่ ควรเลือกพืชไร่ที่มีรากตื้นและหน้าดินควรจะหนาไม่ต่ำกว่า 15 ซม.

การจัดการกลุ่มชุดดินที่ 46

ปลูกพืชไร่ ปัญหาดินตื้นมีลูกรังปนและดินมีความชื้นในดินต่ำ เพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ใส่อัตรา 1-3 ตัน/ไร่ หรือปลูกพืชปุ๋ยสดแล้วไถกลบลงดิน เมื่อพืชปุ๋ยสดอายุประมาณ 60 วัน หรือเมื่อออกดอก ประมาณ 50 % พันธุ์พืชปุ๋ยสดที่แนะนำได้แก่ปอเทือง หว่านเมล็ดปุ๋ยพืชสดในกลางเดือนเมษายนหรือต้นเดือนพฤษภาคม ใช้วัสดุ เช่น ฟาง ข้าว เศษหญ้า ตอซังข้าว โปด ข้าวฟ่าง หรืออย่างอื่น คลุมดินระหว่างแถวพืชที่ปลูก จะช่วยรักษาความชื้นในดิน เมื่อสลายตัวดีแล้วยังจะช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุแก่ดินอีกทางหนึ่ง การไถเตรียมดิน ควรให้ลึกไม่น้อยกว่า 20 ซม. พร้อมกับคลุกเคล้ากับปุ๋ยอินทรีย์หรือวัสดุปรับปรุงดินเพื่อทำให้ดินร่วนซุย พัฒนาแหล่งน้ำเสริมในการเพาะปลูก โดยพัฒนาแหล่งน้ำที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เลือกพันธุ์พืชรากตื้นมาปลูก และมีหน้าดินหนาไม่ต่ำกว่า 15 ซม.

ปัญหาดินเกิดการชะล้างพังทลาย ปลูกพืชไร่ตามแนวระดับขวางความลาดเทของพื้นที่ ปลูกแถบหญ้าแฝกตามแนวระดับขวางความลาดเทของพื้นที่ เพื่อช่วยชลอการไหลบ่าของน้ำผิวดิน ปลูกพืชตระกูลถั่วแซมระหว่างแถวพืชหลักหรือปลูกพืชเหลือมฤดูบริเวณที่มีความลาดเทเกิน 5% ควรนำมาตรการทางวิธีกลมาใช้เช่นคันดิน คันเบนน้ำ ทางระบายน้ำ บ่อดักตะกอนหรือบ่อน้ำในไร่นา

ปัญหาดินเป็นกรด ในบางพื้นที่มีดินเป็นกรดจัด มีค่าความเป็นกรดเป็นด่าง 4.5 หรือต่ำกว่า ควรใส่ปูนขาวตามความต้องการของดิน หว่านให้ทั่วแปลงพร้อมกับปุ๋ยอินทรีย์ตอนเตรียมดินปลูกแล้วไถกลบทิ้งไว้ประมาณ 30 วัน ก่อนปลูกพืช

ปัญหาดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำหรือเสื่อมลง ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี

ข้าวไร่ ใส่ปุ๋ยเคมีแบ่งใส่ 2 ครั้ง ครั้งแรก ใส่ปุ๋ยสูตร (4+6)-6-4 กก./ไร่ (N-P₂-O₅-K₂O) สำหรับพันธุ์ข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง ส่วนข้าวไวต่อช่วงแสง ใช้ปุ๋ย (3+3)-4-2 กก./ไร่ (N-P₂O₅-K₂O) ใส่หลังข้าวงอก 20-30 วัน ครั้งที่ 2 ใส่ปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟตหรือแอมโมเนียมคลอไรด์ อัตรา 15-30 กก./ไร่ หรือปุ๋ยยูเรีย อัตรา 7-15 กก./ไร่ ใส่ระยะกานิดช่อดอกหรือประมาณ 30 วันก่อนข้าวออกดอก

มันสำปะหลัง ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือสูตรอื่นที่มีธาตุอาหารพืชใกล้เคียงกันอัตรา 50-100 กก./ไร่ แบ่งใส่ 2 ครั้ง ครั้งแรกใส่รองก้นหลุมก่อนปลูกและครั้งที่สอง โรยข้างต้นเมื่อมันสำปะหลังอายุ 2 เดือน

ข้าวโพด ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 หรือสูตรอื่นที่มีธาตุอาหารพืชใกล้เคียงกัน อัตรา 50-75 กก./ไร่ แบ่งใส่ 2 ครั้ง ๆ แรกใส่รองก้นหลุมก่อนปลูก และครั้งที่สองเมื่อข้าวโพดสูงประมาณ 40 ซม. โดยโรยข้างแถวปลูก ห่างแถวข้าวโพด ประมาณ 15-20 ซม. แล้วพรวนดินกลับ

ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ปัญหาดินตื้นมีลูกรังปนและดินมีความชื้นต่ำในบางช่วง การเตรียมหลุมปลูก ควรขุดหลุมปลูกขนาด 75 x 75 x 75 ซม. หรือโตกว่าแล้วหาหน้าดินหรือดินจากที่อื่น มาคลุกเคล้ากับปุ๋ยอินทรีย์ อัตราประมาณ 20-30 กก./หลุมเสร็จแล้วใส่ลงไปหลุมปลูกให้เต็ม ก่อนที่จะปลูกไม้ผลหรือไม้ยืนต้น ใช้วัสดุคลุมโคนต้น เช่น ฟางข้าว เศษหญ้า ใบไม้ หรือปลูกพืชคลุมดินระหว่างแถวไม้ผลหรือไม้ยืนต้น เพื่อช่วยรักษาความชื้นในดิน พัฒนาแหล่งน้ำเสริมในการปลูกไม้ผลหรือไม้ยืนต้น โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งดินจะแห้ง ทำให้พืชที่ปลูกขาดน้ำ

ปัญหาดินเป็นกรด ในบางพื้นที่ดินจะเป็นกรดจัดมีค่าความเป็นกรมาเป็นค่า 4.5 หรือ ต่ำกว่าจะต้อง ใส่ปูนขาว อัตรา 3-5 กก./ต้น

ปัญหาดินเกิดการชะล้างพังทลาย ปลูกไม้ผลหรือไม้ยืนต้นตามแนวระดับขวางความลาดเทของพื้นที่ ปลูกพืชคลุมผิวหน้าดิน เช่น พืชตระกูลถั่วหรือหญ้า ปลูกหญ้าแฝกขวางความลาดเทของพื้นที่พร้อมทางระบายน้ำเพื่อช่วยชะลอการไหลบ่าของน้ำผิวดิน การปลูกพืชแซมระหว่างแถวไม้ผลหรือไม้ยืนต้น โดยเฉพาะปลูกพืชตระกูลถั่ว นอกจากช่วยป้องกันการชะล้างพังทลายของดินแล้ว ยังช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดินอีกทางหนึ่งด้วยปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำใส่ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีสำหรับสูตร อัตราและวิธีการใช้ขึ้นอยู่กับชนิดของไม้ผลหรือไม้ยืนต้นดังนี้

มะม่วง ใส่ปุ๋ยคอก อัตรา 20-50 กก./ต้น ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือปุ๋ยสูตรอื่นที่มีธาตุอาหารพืชใกล้เคียงกันจำนวนกิโลกรัมของปุ๋ยเคมีที่ใส่/ต้น/ปี มีอัตราเฉลี่ยเท่ากับครึ่งหนึ่งของอายุมะม่วง ถึงเท่ากับอายุมะม่วง ใส่ทุกๆ ปี ๆ ละ 4 ครั้ง ในช่วงเดือน มีนาคม พฤษภาคม สิงหาคมและตุลาคม การใส่ให้ใส่โดยหว่านให้รอบโรยรัศมีทรงพุ่ม ปุ๋ยคอกให้โรยรอบรัศมีทรงพุ่มแล้วพรวนดินกลับ

กลุ่มชุดดินที่ 47

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียวหรือดินร่วน ที่มีเศษหินปะปนมาก และพบชั้นหิน พื้นลึก 50 - 80 ซม. ดินมีสีน้ำตาล สีน้ำตาลปนแดง เกิดจากการสลายตัวของหินเนื้อละเอียด มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขา มีความลาดชันประมาณ 2 - 20 % เป็นดินต้น มี การระบายน้ำดี ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า 3 เมตร ตลอดปี มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำถึง ปานกลาง pH 5.0-7.5 ส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง บางแห่งทำไร่เลื่อนลอย หรือปลูกป่าทดแทน ได้แก่ ชุดดินลี มวกเหล็ก นครสวรรค์ ท่าลี่ สบปราบ และไพศาลี หินซ้อน โลกปรืด โป่งน้ำร้อนงาว ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวเป็นป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง หรือป่าละเมาะ บางแห่งใช้ทำไร่เลื่อนลอย หรือปลูกป่าทดแทน

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : ดินต้นมากมีชั้นหินผุ และหินพื้น น้ำซึมผ่านชั้นดินได้ปานกลาง ถึงค่อนข้างเร็ว มีการอุ้มน้ำปานกลางถึงต่ำ ดินถูกกัดกร่อนได้ง่ายที่ความลาดชันสูง สภาพพื้นที่ เป็นลูกคลื่นถึงเนินเขา ระดับน้ำใต้ดินลึก

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : กลุ่มชุดดินที่ 47 มีศักยภาพค่อนข้างไม่เหมาะสมและไม่เหมาะสมที่จะใช้ในการปลูกพืชทั่วไป เนื่องจากเป็นดินต้นถึงต้นมาก และสภาพพื้นที่มีความลาดเทสูงเป็นส่วนใหญ่

การจัดการกลุ่มชุดดินที่ 47

ปลูกพืชไร่ ปัญหาดินต้นมีลูกรังหรือเศษหินปะปนเนื้อดินมาก เลือกดินที่มีความลึกปานกลางถ้าเป็นดินต้นควรมีเนื้อดินบนหนาไม่น้อยกว่า 15 ซม. และเลือกพืชไร่รากตื้นถึงรากหยั่งลึกปานกลางมาปลูก ใ้ส่วปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือใส่วัสดุปรับปรุงดิน เช่นกากถั่วลิสง แกลบ วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร อัตรา 2-3 ตัน/ไร่

ปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน นำมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสมมาปฏิบัติทั้งวิธีการทางพืช และวิธีกล อาจเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งหรือผสมผสานทั้งสองวิธี ดังนี้

- 1) ไถเตรียมดินปลูกและปลูกพืชไร่เป็นแถวตามแนวระดับขวางความลาดเทของพื้นที่
- 2) พื้นที่ที่มีความลาดเทสูงกว่า 12% เป็นดินต้นควรมีการไถพรวนน้อยที่สุด หรือไม่มีการไถพรวนเลย
- 3) ใช้วัสดุคลุมดินเช่น เศษพืชหรือฟางข้าว
- 4) ปลูกพืชเป็นแถบหรือแถบหญ้าแฝกขวางความลาดเทของพื้นที่เพื่อช่วยชลการไหลบ่าของน้ำผิวดิน
- 5) ปลูกแถบไม้พุ่มตระกูลถั่วยืนต้นตามแนวระดับขวางความลาดเทของพื้นที่
- 6) ในบริเวณที่มีความลาดเทเกิน 12 % นำมาตรการทางวิธีกลมาใช้ เช่น คันคูรอบเขา ทางระบายน้ำ

และบ่อดักตะกอน เป็นต้น

ปัญหาดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำหรือเสื่อมลง จัดระบบการปลูกพืชให้มีพืชบำรุงดินหรือพืชตระกูลถั่วอยู่ในระบบการปลูกพืชหมุนเวียน -ปลูกพืชปุ๋ยสดแล้วไถกลบลงดิน -ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก อัตรา 2-3 ตัน/ไร่

ข้าวไร่ ไร่ปุ๋ยเคมีสูตร 16-16-8 อัตรา 20-25 กก./ไร่ ไร่หลังข้าววงอก 20-30 วัน ร่วมกับแอมโมเนียมซัลเฟต หรือแอมโมเนียมคลอไรด์ อัตรา 10-20 กก./ไร่ เป็นการใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 หรือประมาณ 30 วันก่อนข้าวออกดอก

ข้าวโพด ใส่ปุ๋ยสูตร 20-20-0 อัตรา 40-50 กก.ต่อไร่ สำหรับดินที่มีฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ต่อพืชต่ำ ไร่หลังปลูก 20-25 วัน โดยโรยข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบ ในกรณีที่ดินมีฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ต่อพืชสูงให้ใส่ปุ๋ยสูตร 20-10-0 อัตรา 40-50 กก./ไร่

สับปะรด ใส่ปุ๋ยเคมีครั้งแรก สูตร 13-13-21 อัตรา 10-25 กรัม/ต้น ใส่ที่กาบใบล่างเมื่ออายุ 3 เดือน ครั้งที่สอง ใส่ปุ๋ยสูตร 12-15-15 อัตรา 10-25 กรัม/ต้น ใส่ที่กาบใบล่างสุดเมื่อสับปะรดอายุ 6 เดือน

ปลูกไม้ผล-ไม้ยืนต้น ปัญหาดินตื้นมีกรวดลูกรังหรือเศษหินปนในปริมาณมาก เลือกลงเฉพาะดินที่มีความลึกปานกลาง การเตรียมหลุมปลูก ควรขุดให้มีขนาดไม่น้อยกว่า 75 x 75 x 75 ซม. ถ้าโตกว่าจะเป็นการดี หาหน้าดินจากที่อื่นมาใส่และคลุกเคล้ากับปุ๋ยอินทรีย์หรือเศษใบไม้ ใบหญ้า หรือเศษวัสดุทางการเกษตรที่เหลือใช้ ปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ปลูกพืชตามแนวระดับขวางความลาดเทของพื้นที่ ปลูกพืชคลุมดิน โดยเฉพาะพืชตระกูลถั่ว นอกจากป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดินแล้วยังช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน และรักษาความชื้นในดินอีกด้วย หรือการปลูกพืชแซมระหว่างแถวไม้ผลหรือไม้ยืนต้น ขณะที่ยังแผ่กิ่งก้านคลุมดินยังไม่ทั่วถึง หรืออาจปลูกแถบหญ้าแฝกตามแนวระดับขวางความความลาดเทของพื้นที่เป็นช่วง ๆ เพื่อช่วยชะลอการไหลบ่าของน้ำผิวดิน

ปัญหาดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำหรือเสื่อมลง การปลูกพืชตระกูลถั่วแซมระหว่างแถวไม้ผลหรือไม้ยืนต้น เพื่อช่วยเพิ่มธาตุอาหารพืชบางอย่างและอินทรีย์วัตถุให้แก่ดิน

มะม่วง ใส่ปุ๋ยคอก อัตรา 20-50 กก./ต้น ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือปุ๋ยสูตรอื่นที่มีธาตุอาหารพืชใกล้เคียงกัน จำนวนกิโลกกรัมของปุ๋ยเคมีที่ใส่/ต้น/ปี เท่ากับครึ่งหนึ่งของอายุมะม่วง ไร่ทุก ๆ ปี ๆ ละ 2 ครั้ง ในตอนต้น และปลายฤดูฝนให้ใส่เป็นจุรอบรัศมีทรงพุ่มส่วนปุ๋ยคอกให้โรยรอบรัศมีทรงพุ่มแล้วพรวนดินกลบ

ขนุน ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 1-2 กก./ต้น ใส่ตอนต้นฤดูฝน และปุ๋ยสูตร 13-13-21 อัตรา 1-2 กก./ต้น ช่วงปลายฝนและควรใส่ปุ๋ยคอกทุกปี อัตรา 20-30 กก./ต้น โดยใส่รอบรัศมีทรงพุ่ม

กลุ่มชุดดินที่ 62

ลักษณะโดยทั่วไป : ดินนี้ประกอบด้วยพื้นที่ภูเขา ซึ่งมีความลาดชันมากกว่า 35 % ดินที่พบในบริเวณดังกล่าวนี้มีทั้งดินลึกและดินตื้น ลักษณะของเนื้อดินและความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติแตกต่างกันไปแล้วแต่ชนิดของหินต้นกำเนิดในบริเวณนั้น มักมีเศษหิน ก้อนหิน หรือหินพื้น โผล่ กระจายกระจายทั่วไป ส่วนใหญ่ยังปกคลุมด้วยป่าไม้ประเภทต่าง ๆ เช่น ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง หรือป่าดิบชื้น หลายแห่งมีการทำไร่เลื่อนลอย โดยปราศจากมาตรการในการอนุรักษ์ดินและน้ำ ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของดิน จนบางแห่งเหลือแต่หินพื้น โผล่ได้แก่ชุดดินที่ลาดชันเชิงซ้อน (Sc) กลุ่มชุดดินนี้ไม่ควรนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตร เนื่องจากมีปัญหาหลายประการที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ควรสงวนไว้เป็นป่าตามธรรมชาติ เพื่อรักษาแหล่งต้นน้ำลำธาร

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : พื้นที่ภูเขาลาดชันมากกว่า 35 % มีการกัดกร่อนของดินได้ง่าย

ความเหมาะสมของดินสำหรับการปลูกพืช : ดินกลุ่มที่ 62 มีศักยภาพไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการเพาะปลูกพืช เนื่องจากเป็นดินตื้น มีหิน โผล่ที่ผิวดินเป็นส่วนใหญ่ และพื้นที่เป็นภูเขาสูงชัน มีความลาดเทเฉลี่ยเกิน 35 % ง่ายต่อการชะล้างพังทลายของดิน จึงเหมาะสมที่จะรักษาไว้เป็นพื้นที่ป่าไม้ธรรมชาติเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธาร

การจัดการดินกลุ่มชุดดินที่ 62 ป้องกันการบุกรุกทำลายป่า ถ้ามีการบุกรุกทำลายป่า ควรเร่งรัดการปลูกป่าทดแทน และบำรุงรักษาป่าธรรมชาติที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น บริเวณที่ลาดชันและง่ายต่อการชะล้างพังทลายควรนำมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสมมาใช้ทั้งมาตรการทางเกษตรกรรมและทางวิศวกรรม เช่นเดียวกับกลุ่มดินที่ 61 ที่ได้กล่าวมาแล้ว

ข้อเสนอแนะการใช้ประโยชน์ ดังที่กล่าวมาแล้ว ดินกลุ่มที่ 62 ไม่เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้ทางการเพาะปลูกหรือทางการเกษตร ส่วนใหญ่อยู่ในเขตลุ่มน้ำชั้น 1 ดังนั้นควรเก็บสงวนหรือรักษาไว้ให้คงสภาพเป็นป่าไม้เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร หรือเขตป่าอนุรักษ์อื่นๆ เนื่องจากพื้นที่ส่วนนี้มีลักษณะและคุณสมบัติที่มีผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินได้ง่ายและรุนแรง ในกรณีที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ควรเป็นการใช้ประโยชน์ในเชิงอนุรักษ์หรือทางด้านวนเกษตร